

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Onko tulkin sukupuoli merkitystä konferenssitulkkauksessa?

Tulkkien kokemuksia

Bambi Angie Luna Stassi
Pro gradu -tutkielma
Kääntämisen ja tulkkauksen maisteriohjelma
Humanistinen tiedekunta
Helsingin yliopisto
Toukokuu 2020

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Kääntämisen ja tulkkauksen maisteriohjelma	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Oikeustulkkaus			
Tekijä – Författare – Author Bambi Angie Luna Stassi			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Onko tulkin sukupuolella merkitystä konferenssitulkauksessa? Tulkkien kokemuksia			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma	Aika – Datum – Month and year 5/2020	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 47 s + liitteet (6 s) + italiankielinen lyhennelmä (6 s)	
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee sukupuolen merkitystä konferenssitulkauksessa. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoon tilanteita, joissa tulkkia ei ole valittu tai haluttu toimeksiantoon sukupuolen takia. Tutkimus on kohdistunut Italiaan ja Suomeen. Tutkimuksessa avataan käsitettä feminisaatio ja kerrotaan tulkkausalan sukupuolittuneisuudesta. Tutkimusmenetelmänä on käytetty teemahaastattelua, ja tutkimusta varten on haastateltu kolmea italialaista ja yhtä suomalaista tulkkia. Haastatteluja varten on laadittu 17 haastattelukysymystä, jotka on jaettu kolmeen eri kategoriaan. Ensimmäisen kahden kategorian 13 kysymystä koskevat tulkkien omia kokemuksia siitä, miten sukupuoli on vaikuttanut heidän työhönsä. Nämä kysymykset on suunnattu kaikille haastateltaville. Viimeisen kategorian kysymykset on suunnattu ainoastaan italia-suomi-italia-kieliparin tulkeille, ja ne keskittyvät Suomen ja Italian eroihin.</p> <p>Sukupuolen vaikutusta tulkkausalalla on tutkittu hyvin suppeasti. Tulkkaus on naisvaltainen ala, joka alun perin on kuitenkin ollut miesvaltainen. Useat tulkit toimivat freelancereina, mikä ei anna monia etenemismahdollisuuksia alalla. Miesten uraorientoituneisuus ja tahto päästä korkeaan asemaan työpaikalla ovat mahdollisia syitä tulkkausalan naisvaltaistumiselle. Tulkin työ on epäsäännöllistä, mikä voi pelottaa miehiä ja siksi ohjata heitä muille aloille. Perinteisesti nainen ottaa suuremman vastuun perhe-elämästä ja lapsista, ja osa-aikaisena freelancertulkkina on helpompi yhdistää perhe-elämä ja ammatti.</p> <p>Tutkimuksen analyysiosiossa puretaan haastatteluiden tuloksia. Luku on jaettu kolmeen alalukuun siten, että ensimmäisessä alaluvussa tarkastellaan tulkkien kokemuksia ja ajatuksia siitä, miten sukupuoli vaikuttaa tulkin valintaan, kohteluun, palkkaukseen ja arvostukseen. Tulkit kertovat myös, kokevatko he, että jommallakummalla sukupuolella etulyöntiasema ammatissa sekä miten kulttuuri vaikuttaa tulkin sukupuolirooliin. Toisessa alaluvussa esitellään tuloksia siitä, miten tasa-arvo toteutuu alalla ja vaikuttaako sukupuoli palkkauksessa. Kolmas alaluku kertoo Italian ja Suomen eroista. Tutkimuksen tuloksena on, että tulkin sukupuolella ei ole merkitystä konferenssitulkauksessa, sillä yleensä konferenssitulkki tulkaa kopissa. Sukupuoli ei myöskään vaikuta palkkaukseen, tulkin valintaan tai arvostukseen. Palkkaukseen vaikuttaa tulkin ikä ja työkokemus. Haastattelujen perusteella naisilla on etulyöntiasema ammatissa. Tutkimus osoittaa, että kulttuuri ei vaikuta merkittävästi tulkin kohteluun, mutta se vaikuttaa stereotyyppiseen käsitykseen siitä, miten eri sukupuolet käyttäytyvät tai työskentelevät toimeksiannon aikana. Tutkimus osoittaa, että Italiassa tulkkausta pidetään kotiäitien harrastuksena ja että tulkki mielletään enemmän messuemännäksi ja sihteeriksi kuin tulkiksi. Tulkkausalalle kaivataan enemmän miehiä, jotta tasa-arvo voisi toteutua paremmin.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords konferenssitulkkaus, sukupuoli, feminisaatio, tulkkaus, haastattelututkimus, kvalitatiivinen haastattelututkimus, tulkki, tulkin rooli, tasa-arvo, sukupuolittuneisuus			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	2
2 KONFERENSSITULKKAUS JA TULKIN ROOLI	5
2.1 KONFERENSSITULKKAUS	5
2.2 KONFERENSSITULKKAUKSEN HISTORIA	6
2.3 KONFERENSSITULKIN ROOLI	8
2.4 KONFERENSSITULKIN STATUS.....	9
3 SUKUPUOLI YHTEISKUNNASSA JA TULKKAUKSESSA	11
3.1 SUKUPUOLEN MERKITYS YHTEISKUNNASSA	11
3.2 TASA-ARVO SUOMESSA	12
3.3 TASA-ARVO ITALIASSA	14
3.4 PALKKAEROT	15
3.5 TULKKAUSALAN SUKUPUOLITTUNEISUUS JA FEMINISAATIO.....	16
3.5.1 Ryanin ja Hickeyn tutkimukset.....	17
3.5.2 Paola Gentilen tutkimus	19
4 TUTKIMUSMENETELMÄN JA -AINEISTON ESITTELY	21
5 ANALYYSI JA TUTKIMUSTULOKSET	24
5.1 KYSYMYKSET TULKKIEN KOKEMUKSISTA JA AJATUKSISTA	24
5.1.1 Tulkkien kokemuksia	24
5.1.2 Sukupuolen merkitys tulkin valinnassa.....	27
5.1.3 Tulkin arvostus sukupuolen perusteella ja tulkkauksen ammatin arvostus	29
5.1.4 Kulttuurin vaikutus	31
5.1.5 Etulyöntiasema ammatissa sukupuolen perusteella	32
5.1.6 Tulkkausalan naisvaltaisuus.....	34
5.2 TASA-ARVON TOTEUTUMINEN TULKKAUSALALLA JA PALKKAUS	35
5.2.1 Palkkataso	35
5.2.2 Tasa-arvo.....	36
5.3 ITALIAN JA SUOMEN VÄLISET EROT	38
5.3.1 Palkkaerot.....	38
5.3.2 Miesten ja naisten välisen tasa-arvon toteutuminen	39
5.3.3 Tulkin sukupuoliroolierot Italiassa ja Suomessa	40
5.3.4 Tulkin eriarvoinen kohtelu.....	40
6 YHTEENVETO JA POHDINTAA	42
LÄHDELUETTELO	45
LIITTEET	48
LIITE 1	48
LIITE 2	49
LIITE 3	50
LIITE 4	51
LIITE 5	52
LIITE 6	53

RIASSUNTO IN ITALIANO

1 Johdanto

Sukupuoli vaikuttaa kaikkeen yhteiskunnassa, ja se on myös yksi ihmisen sosiaalisen elämän pääkategorioista yhdessä etnisyyden, iän, kansalaisuuden ja sosiaalisen luokan kanssa (O'Brien, 2009: 29). Sukupuoli on sosiaalinen tekijä, jolla on valtava vaikutus muun muassa talouteen, kulttuuriin, uskontoihin ja poliittisiin instituutioihin. Se on niin suuressa roolissa, että muokkaa yksilöitä ja yhteiskuntia.

Sukupuolen vaikutusta tulkkausalalla on tutkittu hyvin suppeasti (Ryan, 2015; P. Gentile 2018; Hickey, 2018), vaikka muuten sukupuolen merkitystä yhteiskunnassa on tutkittu paljon. Käännös- ja tulkkaustutkimuksessa kyseenalaistetaan usein mielipiteet sukupuoleen liittyvien erojen olemassaolosta. Kuitenkin on olemassa joukko tutkijoita, jotka väittävät, että sukupuolieroja ei ole vain olemassa kääntämisessä ja tulkkauksessa, vaan ne ovat myös selkeitä ja ilmeisiä (Ziobro-Strzypek, 2014). Siksi tämän pro gradu -tutkielman aiheena on tulkin sukupuoli ja se, miten se vaikuttaa tulkin ammatissa. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoon tulkkien omia kokemuksia tilanteista, joissa tulkki on tuntenut tulleeensa kohdelluksi sukupuolensa takia eri tavalla kuin tulkin roolin työnkuvaan kuuluu. Kiinnostukseni aiheeseen syntyi, kun luin toisen pro gradu -tutkielman tulkin roolista diplomaattitulkkauksessa (Mäkirinne, 2016). Tässä pro gradu -tutkielmassa sivuttiin myös tulkin sukupuolen vaikutusta tulkkaustilanteessa. Mäkirinne toi tutkimuksessaan esille tilanteen, jossa Japanin ensimmäistä naistulkkia ei päästetty neuvottelusaliin sukupuolensa takia. Tästä tapauksesta minulla heräsi mielenkiinto tutkia sitä, miten naisia ja miehiä kohdellaan tulkkaustoimeksiannossa ja toteutuuko siinä miesten ja naisten välinen tasa-arvo.

Julkisuuteen on jo pitkään tullut esille tapauksia naisiin kohdistuvasta häirinnästä työpaikoilla, ja asiasta on käyty yleistä keskustelua niin julkisuudessa, työpaikoilla kuin mediassakin. Esimerkkejä tästä ovat uutisissa kerrotut häirintätapaukset ulkoministeriössä sekä Me too -liike. Naiset kohtaavat häirintää ja epäasiallista kohtelua miehiä useammin (Tasa-arvobarometri, 2018). Tavoitteenani on tutkia, vaikuttaako sukupuoli tulkkauksessa, kohdellaanko eri sukupuolia eriarvoisesti ja ovatko nainen ja mies tasaveroisia tulkin ammatissa. Tässä pro gradu -tutkielmassa tutkin naisten ja miesten välistä suhdetta, enkä siis käsittele aihetta muunsukupuolisten näkökulmasta. Minua kiinnostaa kuulla kokemuksia tilanteista, joissa nais- tai miestulkit ovat kokeneet syrjintää sukupuolensa takia. Tuntevatko tulkit, että jommallakummalla sukupuolen

edustajalla on etulyöntiasema ammatissa sukupuolensa takia? Kommentoidaanko tulkkia muuten kuin ammattinsa taitajana? Toteutuuko naisten ja miesten välinen tasa-arvo tulkkauksessa? Useimmat maailman kulttuureista ovat patriarkaalisia ja naisten asema erityisesti työelämässä on heikompi kuin miesten. Tässä tutkielmassa tutkin kulttuurin ja sukupuoliroolien eroja tulkkausosalalla Suomessa ja Italiassa. Tarkoitukseni ei ole tutkia aihetta vain yhden sukupuolen näkökulmasta, ja siksi olen valinnut haastateltaviksi sekä mies- että naistulkkeja. Jotta tutkimukseni olisi mahdollisimman neutraali, pyrin saamaan mahdollisimman hyvän kvalitatiivisen aineiston, sekä miesten että naisten kokemuksista.

Tutkielma keskittyy konferenssitulkkaukseen eikä sitä varten ole haastateltu asioimis- tai oikeustulkkeja. Konferenssitulkkauksessa tulkkaus tapahtuu kansainvälisissä konferensseissa, seminaareissa tai kokouksissa pääosin simultaanitulkkauksena (samanaikaista tulkkausta), mutta joskus käytetään myös konsekutiivitulkkausta (tulkkaus tapahtuu puheen jälkeen). Konferenssitulkkauksessa tulkkeja on usein kaksi ja he tulkkaavat joko yhdestä tai useammasta vieraasta kielestä äidinkieleensä päin. Oikeustulkki toimii esitutkinnassa ja oikeussalissa, ja tulkkausmenetelmänä käytetään usein konsekutiivia. Asioimistulkkaus tapahtuu sosiaali-, terveydenhuolto- ja kouluviranomaisyhteyksissä ja tilanteet ovat luonteeltaan yksityisiä. Asioimistulkkauksessa käytetään usein konsekutiivitulkkausmenetelmää.

Asioimistulkki saattaa joutua tilanteisiin, joissa aiheina ovat intiimit asiat, kuten sukupuolielimiin liittyvät ongelmat tai raskaus. Nämä voivat olla arkoja aiheita niin tulkattavalle kuin tulkille (Zainab Azizi, 2017). Tulkattava saattaa tuntea häpeää kertoessaan intiimeistä ongelmistaan, jos tulkki on eri sukupuolta. Myös tulkki voi tuntea häpeää. Kulttuuri ja uskonto voivat olla syynä häpeän tunteeseen. Siksi on ymmärrettävää, että lääkärikäynneillä suositetaan saman sukupuolen tulkkia kuin tulkattava on. Asioimistulkkauksessa sukupuolella voi siis olla merkitystä toimeksiantojen aikana, mutta minua kiinnostaa tietää, onko sukupuolella merkitystä myös konferenssitulkkauksessa. Tulkkausalan naisvaltaisuus saattaa vaikuttaa konferenssitulkin ammatin arvostukseen negatiivisesti, mistä kärsivät myös miestulkkit. Aiheesta ei ole aiemmin tehty tutkimuksia ja siksi koen, että tutkimuksellani on merkitystä. Sukupuoliroolit ovat monessa maailman kulttuurissa hyvin selkeät ja sukupuoli voi myös rajoittaa ihmisen vapautta. Sukupuoliroolit näkyvät jokapäiväisessä elämässä. Sukupuolella usein määritetään ihmisiä – sitä, mitä heidän pitäisi tai ei pitäisi tehdä. Koska haluan tulevaisuudessa toimia tulkkina ja olen kiinnostunut sukupuolen merkityksestä yhteiskunnassa, haluan saada näkökulmaa siihen, miten

tulkkausmaailmassa sukupuoliroolit ovat jakautuneet. Tätä tutkimusta varten olen haastattelut neljää konferenssitulkkiä ja olen tietoisesti jättänyt pois asioimistulkkiä haastattelut.

Kulttuurin voi määrittää niiksi tiedoiksi ja taidoiksi, jotka yhdistävät suuren joukon ihmisiä. Ihmiset muokkaavat kulttuuria, mutta myös kulttuuri muokkaa ihmisiä. Ihmisen ja kulttuurin välillä on siis dynaaminen vuorovaikutus. Sukupuoli liittyy luonnostaan kulttuuriin. Naisten ja miesten sosiaalisesti rakennetut roolit ovat kulttuurisesti määritettyjä ja muokkaantuvat ajan ja paikan mukaan. Sukupuoli on kulttuurinen ja sosiaalinen rakenne, joka määrittelee naisten ja miesten välisiä valtasuhteita. Se myös luo maskuliiniselle ja naiselliselle käyttäytymiselle sopivat normit ja arvot. Tämän seurauksena uskomukset tyypillisistä nais- ja miesrooleista osaltaan edistävät stereotyyppien luomista, jotka siis joko rajoittavat tai mahdollistavat naisten ja miesten käyttäytymistä kulttuurikontekstissaan (EIGE, 2016). Kulttuurilla on suuri merkitys tulkkauksessa ja tulkin työssä. Kulttuuri on ihmisryhmän opittuja käyttäytymistapoja, jotka kulkevat sukupolvelta toiselle. Kulttuuri on myös esimerkiksi tietämystä, kokemuksia, arvoja, uskontoja ja rooliodotuksia, jotka ihmisryhmä on hankkinut sukupolvien aikana (Samovar, Porter, McDaniel & Sexton Roy, 2015: 106). Kulttuuri vaikuttaa ihmisten väliseen kommunikointiin, ja siitä on tärkeää olla tietoinen etenkin, kun ihmiset ovat eritaustaisia. Tulkin on tiedettävä, miten parhaiten välittää viesti tulkattavalle ja miten hän voi pienentää kulttuurillisia eroja tulkkaustilanteessa. Tulkki toimii omalla tavallaan kulttuurin tulkkina, ja kulttuuri vaikuttaa vahvasti sukupuolirooleihin.

Tutkimuskysymykseni on:

Onko tulkin sukupuolella merkitystä tulkkauksessa?

Luvussa kaksi kerron konferenssitulkin ammatista, sen historiasta ja tulkin roolista. Luku kolme keskittyy aikaisempiin tutkimuksiin sukupuolen merkityksestä tulkkausalalla. Tässä luvussa kerron myös tasa-arvon historiasta Suomessa ja Italiassa, sukupuolen merkityksestä yhteiskunnassa sekä feminisaatiosta. Neljännessä luvussa esittelen tutkimusmenetelmäni ja aineistoni. Viidennessä luvussa avaan haastatteluijeni vastauksia ja tuloksia, ja tarkastelen, miten tulkit kokevat sukupuolen vaikuttavan tulkkauksessa. Viimeisessä luvussa olen tehnyt yhteenvedon haastattelujeni tuloksista ja pohdin tutkimuksen edustavuutta ja soveltuvuutta sekä sitä, miten aihetta voisi syventää tulevissa tutkimuksissa.

2 Konferenssitulkkaus ja tulkin rooli

Konferenssit ovat usein kansainvälisiä, ja siksi niissä tarvitaan tulkkeja. Yksittäisissä konferensseissa on passiivisia ja aktiivisia kieliä, ja konferenssin kieliregiimi toteutuu tämän mukaan. Aktiivisia kieliä ovat ne kielet, joita käytetään puheenvuoroissa ja passiivikielet ovat niitä, joita kuunnellaan tulkkien välityksellä. Konferenssin järjestäjien on siis otettava huomioon, mitä kieliä siellä puhutaan ja minkä kieliparin tulkkeja on palkattava. Tätä koordinoi tulkkitiimin päätulkki tai tulkkaustoimiston koordinaattori. Tiimin tulkit on koottu siten, että tulkkien työkielet vastaavat vaatimuksia.

Jotta olisi mahdollista asiayhteyttä tutkimuskysymykseni tutkimukseen, on tärkeää avata käsitteet konferenssitulkkaus ja tulkin rooli. Seuraavissa alaluvuissa kerron konferenssitulkkauksesta, sen historiasta ja kehittymisestä sekä miten se eroaa muista tulkkausmuodoista. Kerron myös lyhyesti mitä tutkimuksia on julkaistu tulkin roolista.

2.1 Konferenssitulkkaus

AIIC (lyhenne ranskankielisestä nimestä *L'association Internationale des Intèrètes de Conférence*) määrittelee konferenssitulkkauksen olevan suullisen viestin välittämistä toiselta kieleltä toiselle. Tulkkaus tapahtuu ainoastaan suullisesti, eikä sitä siis pidä sekoittaa kääntämiseen, joka on kirjallista (Euroopan komissio, 2019). Konferenssitulkin on välitettävä viesti mahdollisimman luonnollisesti ja sujuvasti sekä analysoitava viestejä nopeasti, äänensävyjä muuttamatta. Simultaanitulkkauksessa tulkin on ymmärrettävä, hallittava ja rekonstruoitava äärimmäisen nopeasti kuulemansa puhe ja toistettava se toisella kielellä. Vaikeus ei siis piile kielitaidossa, vaan taidossa osata tehdä nopeasti ymmärrettävä tulke. Tulkki tulkkaa noin 150 sanaa minuutissa (AIIC, 2012). Tulkit eivät ainoastaan vaihda kielestä toiseen, vaan heidän täytyy myös vaihtaa aiheesta toiseen, kuten esimerkiksi taloustieteestä fysiikkaan, politiikasta teksteihin jne. Tulkkauksessa viestintä on välitöntä ja se on vuorovaikutusta puhujien, kuuntelijoiden ja tulkin välillä. Tulkit työskentelevät usein tiimissä, vaikka työ onkin itsenäistä, ja kohtaavat ihmisiä, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään juuri sillä hetkellä. Tulkkaus tapahtuu siis reaaliajassa joko simultaanisti tai konsekutiivimenetelmällä. Tulkilla ei ole aikaa viitata kääntäjillä käytettävissä oleviin kirjallisiin lähteisiin, ja tämän takia on äärimmäisen tärkeää, että

tulkki valmistautuu toimeksiantoon todella hyvin etukäteen. AIIC (2012) määrittelee tulkkauksen olevan enemmän tieto- ja viestintäammatti kuin kielitieteellinen.

Tulkit ovat aina olleet mukana kansainvälisessä kaupanteossa ja kulttuurivaihdon kehittämisessä (AIIC, 2012). Konferenssitulkki työskentelee esimerkiksi kansainvälisissä huippukokouksissa, ammatillisissa seminaareissa sekä valtion- ja hallitusten päämiesten kokouksissa. Tulkit toimivat joko niin sanottuina in house -tulkkeina tai freelancereina. Euroopan komissiossa käytetään tyypillisimmin simultaanitulkkausta (tulkkaus tapahtuu samaan aikaan puheen kanssa), mutta myös konsekutiivitulkkausta (tulkki tulkaa puheenvuoron päätyttyä muistiinpanojen pohjalta) käytetään etenkin pienimuotoisimmissa kokouksissa (Euroopan komissio, 2019). Muita tulkkausmuotoja ovat kuiskaustulkkaus eli *chuchotage*, jolloin tulkki tulkaa matalalla äänellä ilman tulkkauslaitteita tulkattavan lähellä. Konferenssitulkkauksen lisäksi on olemassa asioimistulkkaus, joka eroaa merkittävästi edellisestä, sekä oikeustulkkaus. Asioimistulkkaus tapahtuu eri viranomaistahoilla, kuten poliisilaitoksella, sairaaloissa tai kouluissa. Asioimistulkilla on näkyvämpi rooli kuin konferenssitulkilla, mutta he eivät tulkaa konferenssien edustajia, diplomaatteja tai ammattilaisia, jotka matkustavat ulkomaille liikeasioissa (Ryan, 2015: 6). Oikeustulkki tulkaa erilaisissa oikeudellisissa viranomaisasioissa, kuten esitutkinnan aikana ja oikeussalissa.

Kun konferenssitulkkauksessa käytetään simultaanitulkkausta, paikalla on vähintään kaksi tulkkia kieliparia kohden, jotka tulkaavat maksimissaan 30 minuuttia kerrallaan. Tämä siksi, että tulkattavuuden laatu toteutuisi, tulkin keskittyminen säilyisi ja jotta tulkit eivät väsyisi (AIIC, 2011). Konferenssitulkiksi voi kouluttautua eri korkeakouluissa ympäri Eurooppaa ja sen ulkopuolella (Euroopan komissio, 2019). Valituissa Euroopan yliopistoissa on myös mahdollista suorittaa European Masters in Conference Interpreting (EMCI) -konferenssitulkikoulutus.

2.2 Konferenssitulkkauksen historia

Tulkkausta on käytetty läpi ihmishistorian keinona kommunikoida ja ymmärtää toisia kieliä ja kulttuureja. Taylor-Boulandon (2011: 4) kertoo historiallisten asiakirjojen osoittavan, että jo faaraoiden, kuninkaiden ja valloittajien aikana on käytetty tulkkeja apuna. Tulkkeja esiintyy myös Raamatussa, Ensimmäisessä Mooseksen kirjassa sekä kreikkalaisessa mytologiassa (Taylor-Boulandon, 2011: 1, 7). Alun perin tulkkina toimivat henkilöt, jotka kasvoivat monikielellisessä

ympäristössä. Taylor-Boulardon (2011: 8) mainitsee myös, että tulkit olivat historiallisessa Karthagon kaupungissa suuresti arvostettuja. Tulkit olivat esimerkiksi vapautettuja verojen maksusta. Tulkkausta on pidetty yhtenä kääntämisen osa-alueena, ja sen oletetaan edeltäneen kirjoitustaitoa ja kirjallista kääntämistä (Pöchhacker, 2004: 9). Kääntäminen on kirjallisen tekstin kääntämistä. Tulkkaus on taas suullista, ja se tapahtuu hetkessä. Itseoppinut tulkki Otto Kade Leipzigin yliopistosta määritteli 60-luvun alussa tulkkauksen käännösmuodoksi, jossa lähtökielen (suullinen) teksti esiintyy vain kerran, eikä sitä voi tarkistaa tai toistaa uudelleen. Kohdekieleen tulkattaessa aika on rajallista eikä korjauksille jää aikaa.

Tulkkaus on yksi ihmishistorian vanhimmista ammateista, mutta konferenssitulkkauksella on vielä hyvin nuoret juuret (Ryan, 2015: 7). 1800-luvun lopulla ensimmäiset ihmiset ansaitsivat elantonsa tulkkina, kun kansainväliset järjestöt alkoivat järjestää konferensseja (AIIC, 2012). Vasta ensimmäisen maailmansodan aikana alettiin tarvita tulkkeja kansainvälisissä konferensseissa. Ennen sitä ranska oli ainoa virallinen diplomaattikieli (Gaiba, 1998: 28). Nykymuodossa olevan konferenssitulkkauksen katsotaan alkaneen Pariisin rauhansopimuksesta vuonna 1919, jolloin Iso-Britannian diplomaatit vaativat englannin kielen hyväksymistä yhdeksi diplomaattikieleksi ranskan ohelle (Baigorri-Jalón, 2014). Konferenssitulkkaus kehittyi huomattavasti 1900-luvun puolivälissä – etenkin Nürnbergin oikeudenkäyntien aikana – kun tulkkausmuotona siirryttiin käyttämään konsekutiivitulkkauksen sijaan simultaanitulkkausta. Saman ajan tekniikan kehitys oli mahdollistanut simultaanitulkkauksen käyttöönoton (Gaiba, 1998: 34–40). Tämä muutti tulkkauksen historiaa, ja sanotaankin, että tulkin ammatti syntyi Nürnbergin oikeudenkäyntien aikana. Baigorri-Jalónin (2004: 10) mukaan konferenssitulkit päätyivät ammattiin alun perin sattumalta, mutta kasvava tarve ammattitulkeille Kansakuntien liitossa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä vaikutti ensimmäisen tulkkikoulun perustamiseen Genevessä vuonna 1941 (Gaiba, 1998: 28). Gaiba (1998: 133–152) on profiloinut Nürnbergin oikeudenkäynneistä 32 tulkkiä, joista vain kuusi oli naisia. Tämä osoittaa miesten selvän enemmistön. Myös Yhdistyneiden kansakuntien ensimmäiset tulkit San Franciscossa olivat miehiä (Baigorri-Jalón, 2004; Ryan, 2015). Tulkkien ensimmäinen sukupolvi oli siis lähes yksinomaan miespuolinen. Tulkkaus oli hyvin arvostettu ammatti ja miesvaltainen (Ryan, 2015). Yhdistyneissä kansakunnissa käytettiin aluksi konsekutiivitulkkausta, ja simultaanitulkkaukseen siirryttiin vasta 60–70-luvulla. Monet miestulkit siirtyivät tämän vaihdoksen myötä hallintotehtäviin tai jättivät ammatin kokonaan, sillä simultaanitulkkaus tuntui heistä haasteellisemmalta kuin konsekutiivitulkkaus (P. Gentile, 2018:23). Vaihdoksen myötä ammattiin tuli enemmän naisia ja näin tulkkaus muuttui miesvaltaisesta alasta naisvaltaiseksi.

2.3 Konferenssitulkin rooli

Euroopan komission (2019) verkkosivuilla on lueteltu viisi konferenssitulkin ammatillista eettistä ohjetta ja normia. Nämä ovat:

1. Tiimityöskentely: Tulkin työ on yksilötyöskentelyä, mutta se voi olla korkealaatuista vain, jos kaikki tiimin jäsenet tekevät oman osuutensa hyvin ja tiimityö sujuu. (...) Tulkin on aina kohdeltava kollegoitaan kunnioittavasti ja huomaavaisesti, ja sama pätee myös esimiehiin ja asiakkaisiin.
2. Avunanto: Kollegoiden auttaminen on erittäin tärkeää, ja se on oma taiteenlajinsa.
3. Retour-tulkkaus (välikielen kautta tulkkaaminen): Muissa tulkkauskojeissa olevien kollegoiden kunnioittamiseen sisältyy muun muassa retour-painikkeen eli B-kanavan oikea käyttö. Painike on vapautettava heti oman retour-tulkkausvuoron jälkeen, jotta kanava vapautuu A-kielen tulkeille, eikä kanavaa pidä viedä tulkeilta, jotka ovat aloittamassa retour-tulkkausta.
4. Kokouksen valmistelu: Tulkin on valmistauduttava perusteellisesti ja järjestelmällisesti kaikkiin kokouksiin, joihin hän osallistuu.
5. Asiakirjojen luottamuksellisuus: Ennen kokousta jaetut asiakirjat ovat luottamuksellisia, ja ne on suojattava asianmukaisesti, vaikka jokin asiakirja olisikin jo julkaistu toisaalla.

Konferenssitulkkia, kuten muidenkin alojen tulkkeja, sitoo vaitiolovelvollisuus ja jääviys. Tulkin ei pidä olla näkyvä, vaan hän on pikemminkin näkymätön osapuoli tulkkaustilanteessa. Tulkilla on velvollisuuksia ammattikuntaansa ja asiakkaitansa kohtaan (A. Gentile, Ozolins & Vasilakakos, 1996). AIIC:n laatimien konferenssitulkki eettisten ohjesääntöjen mukaan tulkin on pidettävä yllä tulkkiensa hyvää mainetta ja kehitettävä kielitaitoaan (AIIC, 2018). Tulkilla on velvollisuus tulkata mitään pois jättämättä, eikä tulkki saa lisätä mitään asiaankuulumatonta. Nämä normit pätevät jokaisen alan tulkkiin. Konferenssitulkin on hallittava erinomaisesti työkielensä, mutta erityisesti äidinkielensä. Tulkin on välittömästi ymmärrettävä passiivikieltään sekä kyettävä ilmaisemaan itseään kehittyneesti omalla äidinkielellään (AIIC, 2012). AIIC (2012) listaa myös muita edellytyksiä konferenssitulkkiin toimiselle, kuten hyvän yleissivistyksen, analyttävyyden, kyvyn asettaa itsensä tulkattavan tilalle (empaattisuus) sekä vilkkaan ajattelukyvyyn. Tulkkiina toimivalla on myös oltava hyvä muisti, keskittymiskyky ja miellyttävä ääni. Hänen on oltava fyysisesti ja henkisesti vankka. Tulkin on oltava valmis matkustamaan, sillä työ tapahtuu usein

kaukana kotoa. Ammattitaitoinen tulkki on aina hyvin valmistautunut toimeksiantoon eikä ole koskaan myöhässä. Tulkilla on ehdoton velvollisuus kunnioittaa ammattisalaisuutta.

Saresvuo ja Ojanen toteavat teoksessaan *Tulkin käsikirja* (1988), että täydellistä tulkkia ei ole olemassa. Tulkkaus ei koskaan ole täydellistä, vaan se on välillä jopa puutteellista, mutta yksi tärkeimmistä työkaluista, joka tulkilla voi olla, on itsevarmuus. Saresvuo ja Ojanen mainitsevat myös, että vaikka tulkin sukupuoli ei ole este tulkkauksessa, ratkaisevia tekijöitä voivat olla fyysiset syyt. Erinomaisen kielitaidon lisäksi tulkin on tunnettava työkielensä kulttuuria ja käytäntöjä, jotta osapuolet pystyvät aidosti ymmärtämään toisiaan. Tulkilla on oltava laaja yleissivistys ja tietämys kulttuurien välisestä viestinnästä. Pelkkä kielitaito ei riitä, sillä tulkkaus on paljon muutakin kuin vain sanojen ja lauseiden tulketta. Tulkattavien kulttuuritausta vaikuttaa koko tulkkauksilanteeseen; kulttuuri on siis otettava huomioon tulkkauksessa.

Tulkin rooli ei kuitenkaan aina ole selkeä tulkattaville. Tulkkia saatetaan pitää yhtenä keskustelukumppanina sekä tiedon arvioijana ja siten asiakkaan edustajana (A. Gentile, Ozolins & Vasilakakos, 1996). Tämä on ristiriidassa tulkin ammatillisten velvoitteiden kanssa. Tulkki voidaan kokea eräänlaisena avustajana, esimerkiksi lääkärin vastaanotolla tulkattaessa tai oikeussalissa. Tulkin on tiedettävä oma roolinsa ja tuotava tämä rooli esille tulkkauksessa. Tulkin on pidettävä itseään keskustelun välineenä eikä keskustelun kohteena. Konferenssitulkkauksessa tulkki on lähes näkymätön, sillä hän työskentelee pääsääntöisesti kopissa.

2.4 Konferenssitulkin status

Konferenssitulkit muodostavat omanlaisensa tulkkiryhmän. Heidän arvostuksensa on korkealla tasolla, kun taas kääntäjien ja asioimistulkkien statusta pidetään alhaisempana. Syy miksi konferenssitulkkien status on korkeampi voi johtua siitä, että he pääsevät todistamaan monia erilaisia historiallisia tapahtumia, tulkkamaan vaikutusvaltaisia valtioiden johtajia sekä työskentelemään suurissa ja tärkeissä kokouksissa eri puolilla maailmaa. Konferenssitulkkien kuvitellaan elävän jonkinlaista glamour-elämää, koska he pääsevät työnsä takia matkustelemaan paljon. Konferenssitulkeilla on kansainvälinen elämäntyyli (Dam & Zethsen, 2013: 229). Yleisesti ottaen kääntäjien asemaa yhteiskunnassa pidetään heikompana kuin konferenssitulkkien, joiden ammattia on perinteisesti arvostettu. Konferenssitulkkeja pidetään jonkinlaisina tähtinä, ja he muodostavatkin eräänlaisen pienen eliittiryhmän, joka toisinaan pyrkii taiteellisuuteen (Dam &

Zethsen, 2013: 231). Tulkin ammatin arvostus on vuosien aikana alentunut, etenkin asioimistulkkauksen. Konferenssitulkkauksen arvostus on kuitenkin pysynyt ennallaan. Konferenssitulkin ammatti nähdään hyvin erityisenä, ja heidän taitojaan ihaillaan. Tulkeilla on mahdollisuus yhdistää intohimonsa kulttuuriin ja kieliin, ja heillä on etuoikeus todistaa historiallisia tapahtumia ja tavata poliittisen ja sosiaalisen elämän tärkeimpiä persoonia. P. Gentilen (2013) mukaan nyky-yhteiskunnan työmarkkinat ovat täynnä paradokseja ja epäjohtonmukaisuuksia. Tulkit kokevat, että heidän ammatiaan arvostetaan yhteiskunnassa korkealle, kun taas kääntäjät kokevat asemansa alhaiseksi.

Konferenssitulkausta on usein pidetty kiehtovana mutta mekaanisena toimintana niin kutsuttujen tavallisten ihmisten keskuudessa kuten myös akateemisessa ympäristössä (P. Gentile, 2013: 67). 1990-luvulta lähtien tulkkausta ei pidetty enää ainoastaan niin kutsutun eliitin käyttämänä ylellisyytenä, vaan tulkkaus alettiin yhä enemmän määritellä palveluksi, jonka tarkoitus oli vastata kommunikaation tarpeisiin (Viezzi 2013: 377). Baigorri-Jalón (2004) kertoo, että alussa tulkkeja pidettiin ”ihmeinä”. Myöhemmin, Nürnbergin oikeudenkäyntien aikana, simultaanitulkkeja kuvailtiin lähes myyttisinä olentoina. Baigorri-Jalón siteeraa myös *Saturday Evening Postia* (1950), jonka mukaan tulkit nähdään ihmisinä, joilla on erityinen kielellinen lahja, korkea älykkyysosamäärä ja nopea järjenjuoksu. P. Gentile (2013) teki tutkimuksen, jonka tarkoituksena oli saada tietoa tulkkien näkemyksistä heidän työnsä sosiaalisesta merkityksestä. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että jossain määrin konferenssitulkkien ajatellaan olevan käännösammattin tähtiä ja että heillä on korkea asema yhteiskunnassa (2013: 80). Konferenssitulkit pitävät itseään korkeasti koulutettuina ja korkeatasoisina ammattilaisina, mutta globalisaatio ja muutokset kääntäjien ja tulkkauksen markkinoilla ovat väistämättä vaikuttaneet negatiivisesti yleiseen käsitykseen konferenssitulkin arvostuksesta (2013: 80). P. Gentilen tutkimuksen (2013) tulokset osoittivat tulkkien pitävän konferenssitulkausta korkeatasoisena ammattina, koska siihen vaaditaan erittäin korkea koulutus ja siitä saa yleensä hyvää palkkaa. P. Gentile teki myös toisen tutkimuksen siitä, miten konferenssitulkit kokevat statuksensa sukupuolen näkökulmasta (P. Gentile, 2018). Tämän tutkimuksen päätavoite oli analysoida, missä määrin naistulkit kokevat asemansa eri tavalla kuin mieskollegansa. Käytän pohjana P. Gentilen tutkimuksia, vaikka oma tutkimukseni keskittyykin tulkin sukupuolen merkitykseen ammatissa.

3 Sukupuoli yhteiskunnassa ja tulkkauksessa

Tulkkaus- ja käännösammatit ovat pääosin naisten ammatteja (P. Gentile, 2018). Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että naispuolisten kääntäjien ja tulkkien lukumäärä ylittää huomattavasti miespuolisten kollegoiden määrän. Tulkkausalalla on myös tapahtunut feminisaatio, joka tarkoittaa sitä, että alun perin miesvaltaisesta alasta on tullut naisvaltainen. Tulkkausalalan sukupuolittuneisuutta, feminisaatiota ja tulkkien näkemyksiä omasta asemastaan tulkkina on tutkittu (Ryan, 2015; P. Gentile, 2018; Hickey 2018), mutta sukupuolen merkitys tulkkauksessa ei ole saanut yhtä paljon huomiota. P. Gentilen (2018), Rachael Ryanin (2015) ja Sarah Hickeyn (2018) tutkimukset ovat harvoja tutkimuksia, joissa tulkin ammattia tarkastellaan sukupuolen näkökulmasta. Siksi koin, että tälle tutkimukselle on tarvetta ja aihetta pitää tutkia syvemmin.

Tässä luvussa esittelen teoriapohjani ja aiheeseen liittyviä aiempia tutkimuksia. Käsittelen sukupuolen merkitystä yhteiskunnassa, kerron tasa-arvon historiasta ja sen toteutumisesta Suomessa ja Italiassa. Avaan myös käsitettä feminisaatio sekä kerron työmarkkinoiden sukupuolittuneisuudesta ja palkkaeroista. Tarkastelen aikaisempia tutkimuksia tulkin roolista sukupuolen näkökulmasta.

3.1 Sukupuolen merkitys yhteiskunnassa

We are continually and inescapably immersed in gender, so much so that we take it for granted without fully realizing its impact on our lives.

Jodi O'Brien. *Encyclopedia of Gender and Society*, 2009: xxix.

Jodi O'Brienin (2009: xxix) mukaan olemme väistämättömästi ja jatkuvasti uppoutuneina sukupuoleen. Pidämme sitä niin itsestään selvänä, että emme edes huomaa miten paljon se vaikuttaa jokapäiväiseen elämäämme. Sukupuolen merkitys näkyy kaikkialla ja se vaikuttaa jokaiseen yhteiskunnan osa-alueeseen. O'Brien kirjoittaa, että sukupuoli muokkaa yksittäisten ihmisten elämää, kulttuurillisia uskomuksia ja tapoja ja sekä sosiaalisia että taloudellisia organisaatioita. Miehillä ja naisilla erikseen merkityt tilat, kuten julkiset käymälät, luovat kuvaa vastakkaiselle sukupuolelle kielletystä alueesta. Myös silloin kun on syntymässä vauva,

ensimmäinen kysymys on ”kumpi se on?”, tarkoittaen vauvan sukupuolta. Sukupuolella on tärkeä rooli myös henkilökohtaisen kokemuksen ja identiteetin rakentamisessa. Sitä voidaan tutkia sosiaalisena tekijänä, jolla on valtava vaikutus taloudellisiin, kulttuurisiin, uskonnollisiin, oikeudellisiin ja poliittisiin instituutioihin. Sukupuoli vaikuttaa myös siihen, miten uskomme meidän täytyvän käyttäytyä ja mitä koemme olevamme. Sukupuoli jakaa työllisyyssektoreita miesten ja naisten ammatteihin. Työmarkkinat ovat segregoituneet sukupuolen mukaan (Perry, 2009; 353). Feministit ja kriittiset tutkijat väittävät, että syynä naisten yliedustukseen tietyissä ammateissa on se, että jo koulutusjärjestelmä systemaattisesti jaottelee tytöt ja pojat omille aloilleen. Naisten asema työmarkkinoilla on parantunut huomattavasti 1900-luvun loppupuolella, mutta se on edelleen devalvoitunut ja heikko patriarkalisessa ja kapitalistisessa yhteiskunnassa. Seksistinen ja mieskeskeinen toimintatapa ei anna oikeudenmukaisia mahdollisuuksia molemmille sukupuolille.

Sukupuolella on suuri merkitys naisten ja miesten roolien muovautumisessa. Miehiä ja naisia kuvataan yhteiskunnassa eri tavoin, muun muassa mediassa ja mainoksissa (Jung-Whan de Jong, 2009: 17). Tänä päivänä naisille suunnatussa mainonnassa nainen kuvataan itsenäisenä ja menestyneenä, ja miehiä kuvataan yhä useammin kotiympäristössä. Vaikka tällainen kehitys on lupaavaa, tutkimukset ovat osoittaneet, että sukupuolten stereotyypit ovat muuttuneet hienovaraisemmiksi sen sijaan että ne olisivat kadonneet yhteiskunnastamme. Jung-Whan de Jong mainitsee esimerkkinä miehet, joita kuvataan kotiympäristössä koomisessa valossa. Tällaisilla mainoksilla on taipumusta vahvistaa perinteisiä sukupuolirooleja, kuten käsitystä miesten kyvyttömyydestä suorittaa kotitöitä onnistuneesti. Oletetaan, että koti- ja hoivatyöt ovat luonnollisempia naisille kuin miehille. Naisia pidetään äiteinä, jotka tarjoavat hoivaa ja tukea muille (Huntoon, 2009: 379). Kun naiset sosiaalistetaan hoitajan rooliin, he oppivat, että heidän on oltava mukavia ja asetettava muiden tarpeet omiensa edelle. Miehet sosiaalistetaan perheen elättäjiksi ja taistelijoiksi.

3.2 Tasa-arvo Suomessa

Tasa-arvolaki tuli voimaan Suomessa 1.1.1987. Tasa-arvolain päämäärä on ”estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä” (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, 2014). Tasa-arvolain

toteutumista valvoo yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta sekä tasa-arvovaltuutettu. Tämä laki velvoittaa viranomaisia edistämään tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä ottamaan se huomioon palveluiden saatavuudessa ja tarjonnassa. Tasa-arvoa edistetään muun muassa valtavirtaistamisen avulla, jolloin kaikkien päätösten ja toimenpiteiden suunnittelussa huomioidaan niin naiset kuin miehet. Tasa-arvon täytyy toteutua myös työpaikalla, ja tässä työnantajalla on suuri rooli. Työnantajan on huolehdittava, että kielteiset asenteet – niin asiakkaiden kuin omien työntekijöidensä – eivät estä kaikkien tasa-arvoista kohtelua työpaikalla. Tasa-arvolakiin sisältyy myös sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän kieltö, mutta näitä en käsittele tutkielmassani.

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo on varsin nuori aate. Vasta 1800-luvun loppupuolella alettiin tarkastelemaan epäkohtia, joita sukupuolten välisessä tasa-arvossa on. Ensimmäiset naisjärjestöt perustettiin 1880-luvulla, ja vuonna 1906 Suomi antoi ensimmäisenä maailmassa täydet poliittiset oikeudet naisille (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020) ja vuonna 1907 aloittivat maailman ensimmäiset naiskansanedustajat eduskuntatyön. Vuodesta 1919 lähtien naiset ovat voineet tehdä ansiotyötä ilman aviomiehensä suostumusta, ja vasta vuonna 1930 säädettiin avioliittolaki, joka vapautti aviovaimon miehensä holhouksesta. Sotien myötä naisten osallistuminen työelämään lisääntyi ja yleistyi. Vuonna 1980 tasa-arvopolitiikkaa vakiinnutettiin luomalla Suomen ensimmäinen tasa-arvo-ohjelma. Vuonna 1987 laadittiin tasa-arvolaki, joka ”kielsi syrjinnän sukupuolen perusteella ja tuki miesten ja naisen välistä tasa-arvoa työelämässä” (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020).

Jotta tasa-arvo säilyisi yhteiskunnassa, on sitä tietoisesti edistettävä. Tällaisia konkreettisia toimenpiteitä ovat muun muassa palkkaerojen pienentäminen naisten ja miesten välillä, perheen ja työn yhteensovittaminen ja tasa-arvon vahvistaminen koulutuksessa. Tasa-arvolain tavoitteena on myös pienentää naisten ja miesten työmarkkinoiden jakautumista. Työmarkkinat ovat jakautuneet sukupuolen mukaan, eli segregoituneet, ja tämä vaikuttaa ikävällä tavalla palkkaeroihin. Tämä on keskeinen tasa-arvo-ongelma. Tulkin ammatti ei ole sidoksissa sukupuoleen, ja ammatissa on niin naisia kuin miehiäkin (Saresvuo & Ojanen, 1988). Nykyään tulkin ammatti on kuitenkin naisvaltainen.

Yksi tasa-arvolain tärkeimpiä tehtäviä on pitää huolta, että tasa-arvo toteutuu työpaikalla ja että miesten ja naisten välinen palkkaero ei ole suuri. Tällä hetkellä palkkaero on noin 16 prosenttia, eli ”naisen euro” on suunnilleen 84 senttiä (Tilastokeskus, 2017). Miesten ja naisten väliset

palkkaerot eivät saa olla perusteettomia eli palkkaero ei saa olla sukupuolesta johtuvaa. Samanarvoisesta työstä on maksettava sama palkka. Ainoa hyväksyttävä syy palkkaeroon on työkokemus tai muu ansio työelämässä tai koulutuksessa. Tulkin ammatissa miesten ja naisten välillä ei ole eroa palkkauksessa (Saresvuo & Ojanen, 1988).

Tässä pro gradu -tutkielmassani tasa-arvon käsitteellä on tärkeä rooli, sillä haluan tutkia, toteutuuko naisten ja miesten välinen tasa-arvo tulkin ammatissa. Tutkimuksia sukupuolen ja tasa-arvon merkityksestä tulkauksessa ei ole julkaistu paljon, ja siksi koen, että tälle tutkimukselle on tarvetta.

3.3 Tasa-arvo Italiassa

Italiassa ei ole laadittu Suomen tasa-arvolakia vastaavaa lakia, mutta tasa-arvoa on edistetty muiden keinojen avulla. Italian perustuslain kolmas artikla julistaa naisen ja miehen tasa-arvoisiksi lain edessä. Tämä laki tuli voimaan 24. maaliskuuta vuonna 1947, ja voidaan sanoa, että Italian pitkä taistelu sukupuolten tasa-arvon puolesta alkoi tästä päivästä. Muita lakeja ja tapahtumia, jotka ovat parantaneet naisten asemaa Italian yhteiskunnassa ovat *clausole di nubilation* poistaminen vuonna 1963, eli säädös, jonka perusteella naisen oli jättäydyttävä työelämästä avioitumisen jälkeen, sekä naisen kotityön arvokkuuden tunnustaminen, joka tehtiin myös vuonna 1963. Italiassa aloitettiin äitiysrahan maksaminen vuonna 1987, kun taas Suomessa sitä on maksettu vuodesta 1938 lähtien. Vuosikymmenien ajan naisten on täytynyt taistella oikeuksistaan työelämässä. Työssäkävien naisten vanhempainetuja on parannettu erilaisilla laeilla ja säädöksillä, viimeisin on vuonna 2012 säädetty Forneon laki. Laki esitteli lastenhoitotieteen, jolla työskentelevällä äidillä on mahdollisuus pyytää vanhempainloman sijasta taloudellista tukea käytettäväksi lastenhoitoon. Italiassa naisilla ei ole ollut oikeutta valita vapaasti ammattiansa ennen kuin laki numero 66 säädettiin vuonna 1963. Tämä laki antoi naisille oikeuden päästä kaikkiin ammatteihin, erityisesti julkisen sektorin aloille. Italian ensimmäinen naisministeri oli Tina Anselmi, joka toimi terveys- ja työministerinä vuosina 1976–79.

Italia ei ole laatinut omaa sukupuoleen perustuvan syrjinnän kieltävää lakia, vaan se on ottanut käyttöön vuonna 2000 säädetyn EU-direktiivin, joka ulottuu yksityiselle ja julkiselle puolelle. Sukupuolten edustusta kunnissa ja alueneuvostoissa on edistetty vuonna 2012 säädetyllä lailla. Italiassa on käytössä myös niin sanottu vaaleanpunainen kiintiö, *quote rose*, joka tarkoittaa naisten

kiintiöitä julkisissa viroissa, kuten esimerkiksi parlamentissa, jotta kaikki sukupuolet olisivat edustettuina. Tämä laki tuli voimaan vuonna 2011, ja mielipiteet sen eettisyydestä ovat jakautuneet, koska osa ihmisistä väittää, että se ei edistä meritokratiaa. Italian valtioneuvoston alaisuudessa oleva yhdenvertaisuuden osasto valvoo Italiassa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Valtiohallinto vastaa suhteista Euroopan unioniin, Euroopan neuvostoon, Yhdistyneisiin kansakuntiin ja kaikkiin muihin kansainvälisiin järjestöihin yhtäläisiä mahdollisuuksia ja syrjimättömyyttä koskevissa kysymyksissä. Se on käynnistänyt yhdessä opetus-, yliopisto- ja tutkimusministeriön kanssa aloitteita, joiden tarkoituksena on edistää sukupuolten yhtäläisiä mahdollisuuksia ja torjua sukupuolistereotyyppioita kouluissa. Sen tavoitteena on myös poistaa kulttuurisia esteitä ja lisätä opettajien ja opiskelijoiden tietoisuutta ja kannustaa naisopiskelijoita hakemaan STEM-aloille (Science, Technology, Engineering, Mathematics). Italiassa toimii Winning Women -organisaatio, jonka tavoitteena on parantaa tasa-arvoa työmaailmassa. Järjestö myöntää todistuksia yrityksille tasa-arvon edistämisestä toiminnassaan, tarjoaa yrityksille kokous- ja keskustelupaikkoja sukupuolten tasa-arvoa käsittelevissä asioissa sekä välittää kuluttajille tietoa tasa-arvoa koskevissa kysymyksissä.

3.4 Palkkaerot

Suomessa elää käsitys, että olemme saavuttaneet sukupuolten tasa-arvon lähes kokonaan, mutta edelleen yhteiskunnassamme on huomattavissa merkittäviä rakenteellisia tasa-arvo-ongelmia, kuten voimakkaasti segregoituneet työmarkkinat (Koskinen Sandberg, 2019: 68). Työmarkkinoiden segregoituminen vaikuttaa palkkauseroihin. Jotta sukupuolten välinen palkkaero kapenisi, yhä useamman yksilön pitäisi valita ammatinsa toisin (Koskinen Sandberg, 2019: 65). Italiassa perinteiset sukupuolierot tulevat esille Suomea enemmän, erityisesti työmarkkinoilla. Korkeakouluista valmistuneilla miehillä on 16,1 % paremmat mahdollisuudet työllistyä kuin naisilla (Alma Laurea, 2019: 5). Eurostatin mukaan Italiassa sukupuolten välinen ansioero on 43,7 %. Vastaava luku Suomessa on 24,1% kun kaikkien Euroopan unionin maiden keskiarvo on 39,6 % (Euroopan komissio, 2017).

Naisen euro on Suomessa 0,84 senttiä (Tilastokeskus, 2020). Miesten ja naisten välinen palkkaero pieneni 1980-luvun lopulle asti, jonka jälkeen sen kurominen hidastui (THL, 2019). Vuonna 2006 Suomessa aloitettiin samapalkkaisuusohjelmia, jotka pienensivät eroa noin neljällä prosenttiyksiköllä. Naisten tietoisuus siitä, että heillä on alhaisempi palkka, voi vaikuttaa

alhaisempaan minäkuvaan ammatissa. Conrad ja Marshall (2011: 49) ovat sanoneet syyksi naisten alhaiseen palkkatasoon samasta työstä sen, että naisten työ nähdään vähäisempänä. Yhteiskunnassa ja eri organisaatioissa oletetaan, että hierarkkiset suhteet ovat hyväksyttäviä ja normaaleja. Naisten on tasapainoiltava enemmän kodin ja työn välillä, ja on tutkittu, että naiset valitsevat helpommin joustavan osa-aikatyön, koska he joutuvat usein keskeyttämään uransa äitiyden ja kotitalouden tuomien velvoitteiden vuoksi. Naiset, jotka toimivat yrittäjinä, kokevat miesyrittäjiä useammin taloudellista epävarmuutta ja toimeentulon niukkuutta (THL, 2019). Moni tulkki toimii freelancerina, eli yksityisyrittäjänä.

3.5 Tulkkausalan sukupuolittuneisuus ja feminisaatio

Sukupuolittuneisuutta esiintyy paljon työmarkkinoilla ja koulutuksessa. Kasvatus vaikuttaa sukupuolten epätasapainoon ammateissa (Ryan, 2015; Hickey, 2018). Poikia kannustetaan perinteisesti suuntautumaan tieteellisiin oppiaineisiin (teknologia, insinööriopinnot ja matemaattis-luonnontieteelliset aineet), kun taas tyttöjä kannustetaan enemmän humanistisiin aineisiin, kuten kieliin ja hoiva-alalle. Usein naisvaltaiset alat ovat vähemmän arvostettuja ja matalapalkkaisempia kuin miesvaltaiset alat (Hickey, 2019). O'Brienin mukaan (2009) monet tutkimukset osoittavat, että naisia ei kohdella tasavertaisesti työpaikoilla, heidän työnsä on aliarvostettua ja että heillä on alhaisemmat palkkatulot.

Useat tulkit toimivat freelancereina, mikä ei anna monia etenemismahdollisuuksia alalla. Miesten uraorientoituneisuus ja tahto päästä korkeaan asemaan työpaikalla ovat myös mahdollisia syitä tulkkausalan naisvaltaistumiselle. Tulkin työ on epäsäännöllistä, mikä voi pelottaa miehiä ja siksi ohjata heitä muille aloille (Hickey, 2019). Perinteisesti nainen ottaa suuremman vastuun perhe-elämästä ja lapsista, ja osa-aikaisena freelancertulkkina on helpompi yhdistää perhe-elämä ja ammatti. Hickeyn mukaan (2019) naiset kuitenkin kokevat hankalaksi yhdistää perhe-elämä, pitkät työmatkat ja epäsäännölliset tulot. Kuten eri tutkimukset ovat osoittaneet, tulkkaus on naisvaltainen ala (P. Gentile, 2018; Pöchhacker, 2004; Ryan, 2015; Hickey, 2018). Alun perin se on kuitenkin ollut miesvaltainen, ja muuttui vasta myöhemmin naisvaltaiseksi (Pöchhacker, 2004: 174). Syyt tulkkausalan naisvaltaistumiselle ovat P. Gentilen mukaan tulkkausmenetelmän muuttuminen konsekutiivista simultaaniksi ja tulkkikoulujen syntyminen. Pöchhacker (mp.) puhuu niin sanotusta tulkkauksen ”naisistumisesta”, eli feminisaatiosta (*feminization*). Feminisaation myötä käsitys tulkin asemasta yhteiskunnassa on muuttunut lähemmäksi samaa

kuin sairaanhoitajan tai opettajan asema (Pöchhacker 2004: 174). Pöchhackerin mukaan naisten suuri prosenttiosuus alalla liittyy myös alan arvostuksen heikkenemiseen ja mielikuvaan tulkkauksesta palvelu- tai avustajanammattina. Myös Ryanin (2015), P. Gentilen (2018) ja Hickeyn (2018) tutkimustuloksissa naistulkit kokivat, että heidän arvostuksensa yhteiskunnan näkökulmasta on samalla tasolla kuin sairaanhoitajien. Nämä ovat tutkimustuloksia eikä tarkoita sitä, että sairaanhoitajan ammatti olisi vähempi arvoinen tai huonompi kuin tulkin ammatti. Aikaisemmin tulkkeina toimivat korkeasti koulutetut miehet, jotka pitivät statustaan melkein yhtä korkeana kuin diplomaattien (Baigorri-Jalón, 2004). Tulkkien työolosuhteet ja tulkkauksen ammatin arvovalta ovat heikentyneet (Hickey, 2019), ja tämän seurauksena Euroopan parlamentissa tulkit ovat protestoineet heikentyneitä työolosuhteita vastaan. Feminisaatio ei ole tämän ilmiön syynä, mutta sillä on mahdollisesti vaikutusta tulkkauksen arvostuksen alentumiseen ja siitä seuranneeseen työolosuhteiden heikentymiseen. Naistulkeilla ei ole rohkeutta puolustaa oikeuksiaan ja vaatia parempia työolosuhteita. Hickey (2019) toteaa, että sukupuolten tasapaino ammatissa saattaisi parantaa tilannetta.

Seuraavissa luvuissa esittelen tarkemmin Rachael Ryanin (2015), Paola Gentilen (2018) ja Sarah Hickeyn (2018) tutkimuksia siitä, miten sukupuoli vaikuttaa konferenssitulkkien käsitykseen asemastaan yhteiskunnassa.

3.5.1 Ryanin ja Hickeyn tutkimukset

Rachael Ryanin (2015) opinnäytetyö *Men in Conference Interpreting: Motivations and the Gender Imbalance. An Exploratory Study* on kyselytutkimus, jonka tarkoituksena oli saada selville eri maissa työskentelevien konferenssitulkkien näkemyksiä sukupuolten epätasapainosta tulkkauksessa. Näkökulma on miesten, ja tutkimuksen tavoitteena on myös selvittää, miksi mies voisi haluta tulkiksi. Vuonna 2018 Sarah Hickey teki samanlaisen tutkimuksen *The Female Perspective on the Feminisation of Conference Interpreting*, mutta näkökulma oli vastaavasti naisten. Tulokset näiden kahden tutkimuksen välillä ovat hyvin samanlaiset. Niin miehet kuin naiset ajattelevat sukupuolistereotyyppioilla olevan merkittävä rooli tulkkausalan sukupuolittuneisuuteen. Naiset hakeutuvat humanistisiin ammatteihin ja miehet matemaattis-luonnontieteellisiin.

Ryanin tutkimustulokset osoittavat miesten valinneen konferenssitulkin uran ensinnäkin siksi, että he tunsivat tylsistyvänsä edellisissä ammateissaan. Monet vastanneista miestulkeista antoivat ymmärtää, että konferenssitulkkauksen ”pelillinen luonne” (*game-like nature*) motivoi heitä, ja siksi he harvoin tuntevat tylsistyvänsä tässä ammatissa. Toinen tekijä oli, että mieskonferenssitulkit etsivät uravalinnassaan mielekkyyttä. Ammatin joustavuus ja palkkion suuruus olivat monelle vastanneista miestulkeista lisämotivaattoreita. Viimeiseksi vastanneita motivoi ammatin status, joka enemmistön mielestä on suuressa arvossa. Hickeyn (2018: 59–60) vastaavan kyselytutkimuksen tuloksista käy ilmi, että suurin osa kyselyyn vastanneista naistulkeista päätyi tulkkausalalle sen vuoksi, että he halusivat hyödyntää intohimoaan, eli kieliä, konkreettisella tavalla. Monet tulkeista halusivat myös haastaa stereotyyppisiä käsitteitä siitä, että kielitutkinnon omaavan henkilön ainoa uravaihtoehto olisi opettajan ura. Naistulkkien toinen motivoiva tekijä lähteä alalle oli stimulaation etsiminen sekä henkilökohtainen kehittyminen. Vastanneet tulkit pelkäsivät pysähtyvänsä paikalleen ja kuvailivat tulkin ammattia jännittäväksi ja haastavaksi. Vastanneet naistulkit tunsivat ammatilla olevan merkitystä ja halusivat käyttää viestintätaitojaan muiden auttamiseen. Matkustusmahdollisuudet ja työn joustavuuden myötä koettu vapauden tunne olivat myös motivoivia tekijöitä naistulkeille.

Toinen Ryanin tutkimuskysymys keskittyi mieskonferenssitulkkiin mielipiteisiin siitä, mikä on aiheuttanut sukupuolten epätasapainon konferenssitulkkauksessa. Vastanneet miestulkit ajattelivat naisilla olevan paremmat edellytykset konferenssitulkkaukseen, kuten kielellisiä ja viestinnällisiä taitoja. He myös ajattelivat naisilla olevan kyky pysyä näkymättöminä ja kyky sivuuttaa omat ajatuksensa. Miestulkit arvelevat myös naisten olevan suuntautuneimpia palvelemaan. He ajattelivat, että koulutus jaottelee tytöt ja pojat jo lapsuudesta lähtien suuntautumaan sukupuolistereotyyppien mukaisille aloille, joka on aiheuttanut nykyisen epätasapainon. Lopuksi vastanneet mieskonferenssitulkit kokivat olevansa enemmän uraorientoituneita kuin naiskollegansa, ja sen takia konferenssitulkin ammatti ei ole joillekin miehille ihanteellinen. Hickeyn vastaavan tutkimuksen tulokset osoittavat, että suurin osa vastanneista naiskonferenssitulkeista on eri mieltä miespuolisten kollegoidensa olettamista naisten kyvyistä. Osa uskoi, että naiset ovat kyllä miehiä parempia sanallisessa ilmaisussa, mutta enemmistö kuitenkin koki, että kyse on pikemminkin yhteiskunnan puolueellisuudesta. Naisten odotetaan olevan puheliaita, mutta yhteiskunnalla on tapana työntää naisia kulissien taakse. Osa vastanneista kuitenkin väitti, että sukupuolten välinen epätasapaino johtuu siitä, että naisilla on ylivertainen kyky empatiaan. Hickeyn tutkimuksen naispuoliset osallistujat olivat yhtä mieltä siitä mieskollegoidensa kanssa, että konferenssitulkkaukset on palveluammatti, mutta eivät pitäneet sitä

hoiva-ammattina. He olivat myös eri mieltä mieskollegoidensa kanssa siitä, että naiset luontaisesti hakeutuisivat palveluammatteihin. He pikemminkin kokivat, että tällaiset näkemykset ovat naisiin kohdistuvia odotuksia, jotka ovat juurtuneet syväälle yhteiskuntaan. Hickeyn tulokset osoittavat, että suurin osa osallistujista oli samaa mieltä mieskollegoidensa kanssa siitä, että sukupuolistereotyyppioilla on merkittävä rooli ammatin sukupuolten epätasapainossa. Monet näkivät sen johtuvan poikien ja tyttöjen erilaisesta kasvatuksesta, mikä lisää koulutuksen segregatiota ja kielitulkintojen huonoa mainetta. Naistulkit olivat myös samaa mieltä miestulkkien kanssa siitä, että eri urasuuntauksilla on merkitystä ja että ammatti on liian epävakaa perhehuoltajalle.

Ryanin tutkimuksessa tuli esille hyvin tärkeä näkökulma tutkimustani varten. Tutkimukseen vastanneet mieskonferenssitulkit kokivat, että heidän asemansa tulkkausosalalla on etuoikeutetumpi kuin naistulkkien, vaikka uskovat naistulkkien olevan taitavampia työssään. Yksi Ryanin haastatteluun vastanneista miestulkeista koki, että hänellä on paremmat mahdollisuudet edetä urallaan. Hän myös sanoi niin työnantajien kuin asiakkaidenkin toivovan enemmän miespuolista tulkkiä. Ryanin (2015) mukaan Parsons (2001: 322) toteaa, että mies nauttii erityisistä etuoikeuksista, koska yhteiskunta on tehnyt miespuolisuudesta yleisen operatiivisen normin.

AIIC:n nettisivuilla on julkaistu Ryanin tutkimuksesta tiivistelmä *Why so few men? Gender imbalance in conference interpreting* (2015) sekä tiivistelmä Hickeyn tutkimuksesta nimellä *Women take the mic in conference interpreting* (2019).

3.5.2 Paola Gentilen tutkimus

Paola Gentilen tutkimus *Through Women's Eyes. Conference Interpreters' Self-Perceived Status in a Gendered Perspective* (2018) tarkastelee naispuolisten konferenssitulkkien näkemystä oman ammattinsa statuksesta tulkkausosalalla eri maissa. Gentile tutkii feminisaation vaikutusta naistulkkien itsetuntoon ja näkemykseen asemastaan. Tutkimuksen taustalla olivat feminisaatio-ilmio ja sukupuolten epätasapaino työpaikalla. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, pitävätkö naistulkit mieskollegoitaan enemmän konferenssitulkausta alhaisen statuksen ammattina. Tutkimuksen tulos oli, että naisammattilaisilla on tendenssi tuntea alemmaa itsetuntoa osaamisestaan ja ammattiarvostaan. Naistulkeilla on enemmän taipumusta pessimistisyyteen ammattia ja sen tulevaisuutta kohtaan, eivätkä he siksi suosittelisi ammattia lapsilleen (Gentile, 2018). Gentilen tutkimus tehtiin nettikyselynä. Vastanneista miehistä 83 % toimi

freelancertulkkina ja 17 % kokopäiväisesti tulkkaustoimistossa. Vastaavat prosenttiluvut naisten suhteen olivat 89 % freelancertulkkeja ja 11 % tulkkaustoimistossa työskenteleviä. Gentile argumentoi, että tämä tukee olettamusta tulkkauksen ja käännösalan perheystävällisyydestä. Suurin osa tutkimukseen vastanneista naisista (72,2 %) toimii tulkkauksen ohella myös kääntäjänä, miehistä ainoastaan 63,8 %. Tulkkien ja kääntäjien välillä on suuri näkemysero omasta asemastaan yhteiskunnassa. Gentilen mukaan (2018) Katanin (2009) tutkimuksen tulos oli, että 43 % tulkeista koki statusensa korkeaksi ja ainoastaan 9 % ajatteli tulkkien statusen olevan alhainen. Kääntäjistä 59 % koki statusensa kohtalaiseksi, mutta joka kolmas (31 %) tutkimukseen vastanneista luokitteli kääntäjien statusen alhaiseksi. Suurin osa tulkeista koki tulkin ammattistatuksen samanlaiseksi kuin lääkärin ja yliopistolehtorin, miesten ja naisten välinen ero oli vain 2,84 %. Osa naisista (40,07 %) vertasi ammattiaan opettajaan, sairaanhoitajaan tai sosiaalityöntekijään, miehillä vastaava prosentti oli 36,73 %. Miehet kokevat tulkkauksen ammattistatuksen hieman korkeammaksi kuin naiskollegansa. Ero ei ole merkittävä, mutta kun vastaajia pyydettiin arvioimaan, miten yhteiskunta näkee tulkin ammatin, miesten ja naisten välillä näkyi huomattava ero. Prosentuaalisesti suurempi määrä miehistä (32,14 %) koki yhteiskunnan näkevän tulkit samanveroisina kuin asianajajan, lääkärin tai yliopistolehtorin, kun taas vain 19,87 % naisista ajatteli samoin. Yli 60 % naisista koki, että yhteiskunta näkee tulkit samassa asemassa kuin opettajat, sosiaalityöntekijät ja sairaanhoitajat. Naiset siis kokevat asemansa alhaisemmaksi kuin miehet ja tämä linkittyy vahvasti teoriaan, jonka mukaan naisvaltaisia aloja pidetään yhteiskunnassa alempiarvoisempina kuin miesvaltaisia (asianajajat, lääkärit ja professorit). Eri ammatit voidaan kuitenkin nähdä eri maissa eri tavalla. Gentile mainitsee yhtenä esimerkkinä Suomen, jossa opettajalla on yhteiskunnassa arvostettu asema; ja siksi opettajia kunnioitetaan suuresti. Miestulkit kokevat asemansa yhteiskunnan silmissä positiivisempina kuin naiset. Naistulkit kokevat, että heitä ei kohdella tasa-arvoisesti ja että heidät nähdään ”kakkosluokan kansalaisina”. Ikä, koulutus, sosiaalinen tausta ja sukupuoli vaikuttavat näkemykseen omasta asemasta yhteiskunnassa. Yhteiskunta on rakennettu niin, että naiset jäävät taka-alalle työelämässä (Hickey, 2019). Gentilen (2018) tutkimuksessa espanjalainen nainen kuvaili kokemustaan naistulkkina seuraavasti:

“Many interpreters are female and in a macho culture like the UK and Spain (my languages) we are always treated like second-class citizens. Few people see the interpreter as a need even when they see us helping them communicate successfully with their interlocutors (Female, Spain).”

“Suurin osa tulkeista on naisia ja patriarkalisissa maissa kuten Isossa-Britanniassa ja Espanjassa (englanti ja espanja ovat työkieliäni), meitä (naisia) kohdellaan kuin kakkosluokan kansalaisina. Vain harvat näkevät tulkin välttämättömänä, vaikka autamme heitä kommunikoimaan menestyksekkäästi neuvottelukumppaneidensa kanssa.” (Nainen, Espanja).

Tutkimuksessa on vastaavanlainen esimerkki miespuolisen yhdysvaltalaisen tulkin kokemuksesta. Kun hän saapui tilaisuuteen, jossa hänen oli tarkoitus tulkata, asiakas ilmaisi yllättyneensä siitä, että hän on mies. Kyseessä oleva tulkki toivoisi, että asenteisiin sukupuolta kohtaan kiinnitettäisiin enemmän huomiota.

Kuten Gentile tutkimuksessaan kirjoittaa Cortinan sanojen mukaan (2006: 107), ammatillisen maailman feminisaation sanotaan johtaneen kahteen toisiinsa liittyvään ilmiöön, jotka kuvaavat pääasiassa naispuolisten ammattien tämänhetkistä tilannetta. Nämä ilmiöt ovat naisten taitojen ja työpanoksen aliarviointi, mikä vaikuttaa naisten alhaiseen palkkaan, ja naisten epäluottavainen käsitys omasta asemastaan, mikä taas vaikuttaa naisten heikkoon ammatilliseen asemaan. Ensimmäisen näkökohdan osalta voidaan todeta, että taitojen sosiaalista rakentamista koskevat teoriat – näkemys siitä, että naisten työhön liittyvät taidot ovat sosiaalisesti heikompia kuin miesten – voisivat olla hyödyllisiä, jotta voidaan luoda yhteys naisten taitojen aliarvioinnin ja naisten yhteiskunnallisen aseman välille. (Gentile, 2018: 23). Gentilen (2018) mukaan Thursfield (2000) huomauttaa, että naisten huonompi asema kotona vaikuttaa myös naisten asemaan työmarkkinoilla ja työpaikalla. Gentilen mukaan Carducci sanoo, että naisten työtulos arvioidaan huonommaksi kuin miesten vaikka työn laatu olisi sama.

4 Tutkimusmenetelmän ja -aineiston esittely

Jotta saisin vastauksia tutkimuskysymykseeni, minun piti valita sellainen tutkimusmetodi, jonka avulla saisin vastauksia suoraan tulkeilta. Siksi valitsin tutkimusmenetelmäkseni kvalitatiivisen puolistrukturoidun teemahaastattelun, joka tarkoittaa haastattelumallia, jonka kaavaa ei ole etukäteen tarkasti määritelty. Tutkimustani varten olen haastatellut neljää tulkkia ja olen äänittänyt haastattelut puhelimen äänitysapplikaatiolla. Haastattelumateriaalia kertyi alle neljä tuntia. Haastattelukysymyksiä oli yhteensä 17, joihin haastateltavat ovat voineet vastata joko avoimesti kertoen omista kokemuksistaan tai kyllä/ei -vastauksilla. Haastattelukysymykset on jaettu

kolmeen kategoriaan. Ensimmäisen kategorian 10 haastattelukysymystä koskevat yleisesti tulkin henkilökohtaisia kokemuksia tilanteista, joissa häntä ei ole haluttu toimeksiantoon sukupuolensa takia. Tämä kategoria sisältää myös kysymyksiä sukupuolen merkityksestä tulkin valinnassa ja kohtelussa, kulttuurin vaikutuksesta tulkin käyttäytymiseen, tulkkausalan naisvaltaisuuden syistä ja siitä, onko jommallakummalla sukupuolella etulyöntiasema ammatissa. Toisessa kategoriassa kysyn kolme kysymystä tulkin palkkauksesta ja tasa-arvon toteutumisesta tulkkausalalla. Viimeisen kategorian neljä kysymystä on suunnattu ainoastaan italia–suomi–italia-tulkeille, jotka ovat työskennelleet Italian ja Suomen markkinoilla.

Haastateltavat olivat italialaisia ja suomalaisia mies- ja naistulkkeja. Tulkeilla, joita haastattelin, on jo monen vuoden kokemus konferenssitulkkauksesta. Yksi haastatelluista myös kouluttaa tulevia konferenssitulkkeja yliopistossa. Kolme haastateltavista puhuu äidinkielenään italiaa ja yksi on suomenkielinen. Olisin toivonut tähän tutkimukseen suomalaista miespuolista tulkkiä, mutta sellaisen löytäminen oli vaikeaa. Tämän vuoksi molemmat haastateltavat miestulkit olivat italialaisia. Kolme tulkkiä neljästä toimii pääsääntöisesti tulkkeina ja kääntäjinä. Jokainen näistä haastateltavista toimii freelancertulkkina. Kaksi opettaa tulkkausta tai kääntämistä yliopistossa. Yhdellä haastatelluista tulkeista on kokopäivätyö, ja hän tekee nykyään toimeksiantoja vain silloin tällöin. Haastatelluista tulkeista kolme tekee eniten toimeksiantoja Italiassa tai muissa Euroopan maissa, ja ainoastaan yksi tulkki tekee pääsääntöisesti toimeksiantoja Suomessa. Yksi tulkeista tekee säännöllisesti tulkkauskeikkoja myös Euroopan unionin toimielimissä. Haastattelujen pituudet vaihtelivat 30 minuutista yli tuntiin.

Haastateltavia lähestyttiin sähköpostitse. Haastattelemani tulkit ovat joko tulkkeja, jotka tunsin jo entuudestaan tai tulkkeja, joita muut tulkit suosittelivat minulle. Kaksi tulkkiä löysin Assointerpreterin ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton (SKTL) nettisivuilta. Haastattelut tehtiin joko kasvatusten haastateltavan kanssa tai Skypen välityksellä, jos haastateltavat eivät olleet Suomessa. Haastattelut tehtiin joulukuun 2019 ja helmikuun 2020 välisenä aikana. Ennen haastattelua haastateltaville lähetettiin sähköpostin kautta suostumuslomake, jolla he antoivat suostumuksensa käyttää haastatteluvastauksiaan tutkimuksessa.

Tutkimusaineistonani on haastateltavien henkilöiden vastaukset. Suullisten haastattelujen jälkeen litteroin äänitteet ja tein niistä kirjallisen version, jota käytän tutkimukseni analyysiosiossa. Litteroin haastattelut sanatarkasti käyttämättä siihen mitään erityistä ohjelmaa. Koska tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen puolistrukturoitu teemahaastattelu, ei minun täytynyt

kiinnittää huomiota kielenkäyttöön, taukoihin tai hengityksen tahtiin. Ideana on välittää haastateltavan viesti ja ydinajatus. Vain yksi haastatteluista toteutui suomen kielellä, muut kolme haastattelua on tehty italiaksi. Olen suomentanut analyysissa esiintyvät lainaukset italiankielisistä haastatteluista, mutta käännökset eivät ole sanatarkkoja. En ole suomennoksissa muuttanut haastateltavien puhetta kirjakieliseksi, vaan olen säilyttänyt saman tyylin kuin alkuperäisessä puheessa. Myös suomenkielisen haastattelun puheen olen säilyttänyt sellaisena kuin puhuja on sanonut.

Tutkimus ei ole määrällinen vaan kvalitatiivinen, ja siksi olen haastatellut ainoastaan neljää tulkkia. Haastateltavat eivät olleet kuulleet haastattelukysymyksiä etukäteen. Tavoitteenani oli saada kysymyksiini mahdollisimman rehelliset vastaukset ja pyrin kohdistamaan ne hyvin spesifisiksi mutta niin, että haastateltavat ovat voineet itse kertoa myös avoimesti kokemuksistaan. Omalla tavallani pystyin myös johdattelemaan haastateltavat kysymyksiin ja haastattelun aikana tein tarkentavia kysymyksiä. Kysyin kysymykset kategoria kerrallaan ja pyrin seuraamaan kysymysten alkuperäistä järjestystä, mikä ei kuitenkaan aina ollut mahdollista, sillä haastateltavat saattoivat vastata myöhemmin tulevaan kysymykseen jo haastattelurungossa aiemmin esiintyneen kysymyksen yhteydessä. Haastattelu oli aktiivista keskustelua, jossa tulkit saivat kertoa vapaasti mielipiteistään ja kokemuksistaan, ja minä pystyin kommentoimaan ja tarkentamaan tarvittaessa.

Haastattelujen tarkoituksena oli saada selville, vaikuttaako tulkin sukupuoli tulkkausalalla ja työpaikalla. Tutkimuksen tavoitteena oli myös saada selville, toteutuuko tasa-arvo tässä työssä ja miten sitä voisi tällä alalla parantaa, jotta tasa-arvo toteutuisi. Koen, että haastattelut onnistuivat. Toisinaan tulkkien vastauksissa oli paljon toistoa ja aihe saattoi eriytyä alkuperäisestä kysymyksestä. Monesti haastateltavat myös puhuivat muista tulkkausalajeista tai kääntämisestä kuin konferenssitulkkauksesta, joten osa vastauksista käsitteli yleisesti koko käännösala, vaikka näkökulma oli rajattu konferenssitulkkaukseen. Yhdessä haastattelussa oli teknillisiä ongelmia, sillä haastateltavan nettiyhteys oli heikko ja puhe katkesi usein niin, että kaikkesta hänen kertomastaan ei saanut aina selvää. Tämä asia jäi hieman häiritsemään minua, mutta huonosta nettiyhteydestä huolimatta sain kokonaisuutena kuvan siitä, mikä oli haastateltavan ydinajatus. Seuraavassa luvussa käyn läpi haastatteluideni tuloksia ja analysoin aineistoa.

5 Analyysi ja tutkimustulokset

Tämä luku keskittyy konferenssitulkkiin haastatteluihin ja litteroituihin vastauksiin. Kerron tulkkiin kokemuksista ja näkemyksistä. Ensin kerron, miten olen analysoinut saamani aineiston ja sitten puran sen aiheittain. Kuten jo aikaisemmin kerroin, haastattelukysymykseni keskittyvät sukupuolen merkitykseen tulkkauksessa, palkkaukseen ja tasa-arvoon sekä Italian ja Suomen välisiin eroihin tulkkausalalla.

Aineiston analyysi on jaoteltu seuraavasti: luvussa 5.1 kerron tulkkiin kokemuksia ja ajatuksia. Tämän luvun alaluvut on jaoteltu haastattelukysymysten mukaan. Luvussa 5.2 esittelen haastateltavien tulkkiin ajatuksia tasa-arvon toteutumisesta alalla ja avaam tulkkiin ajatuksia palkkauksen eron syistä mies- ja naistulkkiin välillä. Luku 5.3 käsittelee Italian ja Suomen välisiä eroja tulkin palkkauksessa, tasa-arvon toteutumisessa, sukupuolirooleissa ja tulkin kohtelussa.

5.1 Kysymykset tulkkiin kokemuksista ja ajatuksista

Tässä luvussa tarkastellaan haastateltavien tulkkiin vastauksia liittyen niihin tulkkaustilanteisiin, joissa tulkin sukupuolella on ollut vaikutusta tulkin kohteluun, toimeksiantojen määrään, arvostukseen, asemaan ja rooliin. Haastateltavat myös kertovat ajatuksiaan siitä, miksi heidän mielestään tulkkaus on naisvaltainen ala ja miten kulttuuri vaikuttaa tulkin sukupuolirooliin. Olen jakanut alaluvut teemoittain sen mukaan, miten ne esiintyvät haastattelukysymyksissäni.

5.1.1 Tulkkiin kokemuksia

Ensimmäinen kysymykseni koski tulkkiin omia kokemuksia syrjinnästä sukupuolen takia. Yksikään haastateltavista tulkeista ei ollut kokenut syrjintää sukupuolensa takia simultaanitulkkauksen aikana. Simultaanitulkkaus tapahtuu kopissa eivätkä tulkattavat näe tulkkia, vaan kuulevat ainoastaan äänen. Tulkki A:n mukaan naisten syrjintä alalla on vähäistä, koska tulkkaus on naisvaltainen ala. Tulkki A kertoi kuitenkin kahdesta tapauksesta, joissa tulkattavat eivät aluksi hyväksyneet tulkkia, koska tämä oli nainen. Tapaukset koskivat

neuvottelutulkkauksista. Tulkattavat olivat Saudi-Arabiasta ja Turkista ja kieliparina oli englantia–italia–englanti. Tulkki A kertoi tilanteesta näin (suomennos):

- (1) Minulle on kahdesti käynyt niin, että tulkattavat asiakkaat B2B-neuvottelutulkkausissa olivat joko Saudi-Arabiasta tai Turkista. Olin ainoa nainen huoneessa ja kun tulkattava (joka oli mies) näki minut, hän kysyi, mitä teen siellä. Vastasin, että olen tulkki. Tulkattava sanoi, etteivät he puhu naisten kanssa ja että olivat pyytäneet miestulkkia, sillä heidän kulttuurissaan ei ole sallittua kommunikoida vastakkaisen sukupuolen kanssa. Tuntui, että heidän kulttuurissaan nainen yritysmailmassa olisi kuin toiselta planeetalta. Minun täytyi ratkaista tilanne jotenkin, sillä halusin toimeksiannon kovasti.

Tulkki ratkaisi tilanteen ilmoittamalla tulkattaville, että jos he eivät halua häntä tulkiksi, heidän on yritettävä selviytyä ilman, ja että hän on käytettävissä, mikäli he kuitenkin tarvitsevat apua. Tulkattavat joutuivatkin pian pyytämään apua, sillä he eivät ymmärtäneet toista osapuolta eivätkä pystyneet kommunikoimaan heidän kanssaan. Tulkki A painottaa, että tilanteen ratkaisu riippuu tulkin persoonasta ja siitä, miten hän ilmaisee, että ei hyväksy tällaista kohtelua. Olisi ollut lähes mahdotonta saada tulkkia vaihdettua viime tingassa varsinkaan miestulkkiin, koska suurin osa tulkeista on naisia. Tilanne ei johtunut tulkki A:lle toimeksiannon antaneesta asiakkaasta. Tulkki A oli valittu suositusten ja taitojen perusteella, ei sukupuolen.

Tulkki A jatkaa kertomalla kokemuksistaan messuilla Italiassa. Usein tämän kaltaisiin tilaisuuksiin pyydetään kaunista ja edustavaa tulkkia. Tulkki A kertoi, että kun asiakkaat tilaavat tulkin, he saattavat kirjoittaa vaatimuksiin ”kaunis tulkki, joka on edustava ja joka toimii emäntänä/tulkkina”. Tulkattavilla saattaa olla väärä käsitys tulkin roolista. He voivat luulla tulkin olevan eräänlainen messuemäntänä, jonka tärkeimpänä tehtävänä on näyttää hyvältä ja edustavalta ja tarvittaessa olla apuna. Tulkki A kuvaili, että tulkin odotetaan olevan ”show girl”, eli nainen, joka viihdyttää ja näyttää kauniilta. Naistulkin oletetaan tuovan lisäarvoa myynnille, kun kyseessä on neuvottelutulkkaus.

Tulkki A kertoi myös italialaisen naiskollegansa kokemuksesta. Pitkän työpäivän jälkeen tulkattavat pyysivät tulkkia illalliselle kanssaan ja viettämään heidän seurassaan koko yön. Turkista tuntui, että asiakkaat näkivät hänet tulkin sijaan seuraneitinä. Kyseiset asiakkaat olivat arabiankielisistä maista, eivät italialaisia. Tulkki A:n kokemusten perusteella italialaiset asiakkaat

saattavat kommentoida, että ”onneksi olet täällä meidän apuna” tai ”olet kovin sievä”, mutta he eivät kuitenkaan ehdota muuta eivätkä kysy mitä tulkki aikoo tehdä illalla.

Tulkki A kertoi kommenteista, joita on kuullut messujen aikana (suomennos):

- (2) Toimeksiantojen aikana olen saanut sellaisia kommentteja kuten ”miten kauniit sääret/huulet tai huulipuna” tai ”sun avulla saisin myytyä koko yrityksen.”

Kysyttäessä, miltä hänestä näissä tilanteissa tuntui tulkki A vastasi (suomennos):

- (3) Mielessäni ajattelin ”mikä idiootti”, mutta pitää olla pelisilmää ja olla mukana leikissä ja vain hymyillä. Jos olet yhtään huumorintajuinen, osaat vastata takaisin sarkastisilla kommentteilla kuten ”onneksi sinä olet täällä, kun olet niin älykäs” tai ”onneksi te miehet olette olemassa”. En ole tuntenut oloani epämukavaksi (näissä tilanteissa) (...) olen oppinut olemaan välinpitämätön tai vastaamaan oikealla tavalla. Olen pyrkinyt olemaan vakava, koska loppujen lopuksi tämä on työni ja eikä asiakkaille voi olla epäkohtelias.

Tulkki D (mies) toimii tulkkina enimmäkseen Suomessa ja on tehnyt vain harvoja toimeksiantoja Italiassa. Hän kokee, että Italiassa toimeksiantoon on hänen sijastaan usein valittu mieluummin nainen. Hän uskoo tämän johtuvan siitä, että Italiassa tulkki nähdään eräänlaisena sihteerinä, jonka tehtävä on olla viehättävä. Tämä on vanhanaikainen näkemys tulkin roolista. Tulkki D kertoo mietteistään näin (suomennos):

- (4) Usein tulkataan yritysten johtajille tai vastaavissa asemissa oleville henkilöille, joilla on vielä vanha käsitys tulkin roolista ja jotka näkevät hänet eräänlaisena sihteerinä, joten haluavat viehättävän naisen vierelleen.

Tulkki D kokee, että Italiassa näkemys tulkin roolista on erilainen kuin Suomessa. Käsitys tulkista kauniina sihteerinä ei kuulu suomalaiseen kulttuuriin.

Tulkki C ei koe tulleen kohdelluksi eri tavalla sukupuolensa takia. Hän kertoo kuitenkin, että on tulkkauskeikoilla kohdannut ihmettelyjä siitä, miten hän osaa niin hyvin termit ja pystyy tulkkaamaan niin vaikeaa aihetta. Esimerkki, jonka tulkki C kertoi tulkkaustilanteesta autotehtaalla:

- (5) Me oltiin autotehtaalla ja kierrettiin siellä tuotannossa ja sitten sen jälkeen, mä en nyt muista, mutta ne taisi olla miehiä jotka kommentoi ”ahaa, miten sä niinku pystyt ja miten sä osaat näin hyvin kaikki nää sanastot ja muut”. Mä en tiedä olisko ne sanonut saman kommentin miehelle; mä luulen, että ei, koska oletus on, että miehet tuntee autot. Jotenkin ne ihmetteli sitä, että osasin niin hyvin ja sit mä vaan sanoin ”noh, et totta kai me aina valmistaudutaan tähän ja onhan mulla itsellenikin auto”. Et semmosta kommenttia mä en luule et miehelle ois sanottu välttämättä, mut voi se olla vaan sellainen viaton.

Tulkki C uskoo myös ulkonäkönsä vaikuttavan kommenttiin. Hän on kooltaan pieni ja näyttää nuorelta. Tulkki C jatkaa, että monet tulkattavat ihmettelevät, miten tulkit osaavat termistön niin hyvin. Tekniset käsitteet ja termistö eivät kuitenkaan ole ongelma tulkkauksessa, sillä ne voi opetella etukäteen. Vaikeampaa on itse tulkkaus ja se, että tulkki puhuu samaan aikaan kuin kuuntelee. Tulkki C lisää vielä, että vaikka insinööri tuntisi hyvin moottorin toiminnan ja kaikki termit, insinööri ei pystyisi tulkkaamaan. Syrjinnän sijaan tulkit saattavat kohdata ihmettelyä asiakkaan puolelta.

Tulkki B kertoo, että on uransa aikana joitakin kertoja ollut tilanteessa, jossa asiakkaat ovat hänen sijastaan toivoneet vastakkaista sukupuolta olevaa tulkkia. Hän sanoo tällaisten tilanteiden olevan erittäin harvinaisia, ja itse hädin tuskin muistaa kyseisiä tilanteita. Joissakin toimeksiannoissa tulkiksi on haettu nimenomaan naista, joissakin taas on toivottu juuri miesääntä esimerkiksi tulkiksi televisio-ohjelmaan. Tulkki B ei ole kokenut syrjintää sukupuolensa vuoksi, mutta mainitsee joidenkin vanhempien miesten pyytävän toimeksiantoon naistulkkeja ja olevan näille erityisen ystävällisiä. Hänellä ei ole tästä omakohtaista kokemusta, mutta hän arvelee sen tuntuvan tulkista epämiellyttävältä.

5.1.2 Sukupuolen merkitys tulkin valinnassa

Tutkimukseni tulosten perusteella sukupuoli ei vaikuta saatujen tulkkaustoimeksiuntojen määrään. Kellään haastateltavista ei ole ollut kokemusta tilanteesta, jossa häntä ei olisi valittu toimeksiantoon sukupuolensa takia. Tulkki D kuitenkin mainitsi, että hänen kokemuksensa mukaan Italiassa pyydetään toimeksiantoon mieluummin naistulkkia, sillä tulkkaustilanteeseen

halutaan kaunis ja edustava nainen. Näin tapahtuu erityisesti, kun kyseessä on business-tulkkaus ja naisen läsnäolon oletetaan lisäävän myyntiä. Tulkki A mainitsikin, että naistulkin valinta Italiassa on taktinen tapa yrittää lisätä myyntiä, kuten edellisessä alaluvussa jo todettiin.

Tulkkien oli vaikea arvioida, kuinka paljon sukupuoli loppujen lopuksi vaikuttaa toimeksiantojen määrään, sillä he eivät tiedä, montako tulkkia on pyydetty toimeksiantoon ennen kuin heidät on tavoitettu. Kysymykseen, ovatko asiakkaat toivoneet mies- tai naistulkkia ei myöskään osattu vastata, sillä tästä ei puhuta asiakkaiden eikä kollegoiden kanssa. Kaikkien haastateltavien mukaan tulkin valintaan vaikuttaa se, kuinka hyvin tulkki tekee työnsä sekä kuinka hyvät suhteet ja maine tulkilla on. Tulkki D kertoo, että Suomessa naistulkin palkkaaminen toimeksiantoon hänen sijastaan ei johdu sukupuolesta, vaan siitä, että valitun tulkin äidinkieli on suomi.

Tulkki A kertoo, että koska hän on nainen ja tulkkausala on naisvaltainen, hän on saanut enemmän toimeksiantoja. 80% tulkeista on naisia, kuten tulkki A sanoo ja lisää, että italialaisen tulkkiiliiton Assointerpreterin jäsenistä suurin osa on naisia. Koska tulkki A on nainen, hän saa paljon toimeksiantoja sellaisiin sairaalassa tapahtuviin tulkkauksiin, joissa aihe on arkaluonteinen tai tulkattavana on lapsi. Hänen mielestään sukupuolella voi olla merkitystä tulkin valinnassa sairaalatulkkauksissa. Sairaalatulkkauksissa hän siis kokee, että sukupuolella voi olla merkitystä tulkin valinnassa. Tulkki A kertoo, että Italiassa mafiaa koskeviin oikeudenkäynteihin ei enää pyydetä naistulkkeja, sillä aiemmin hyvin aggressiiviset syytetyt ovat uhkailleet heitä. Naistulkkeja saatetaan uhkailla miestulkkeja raskaammin, ja siksi tuomioistuimet ovat päättäneet, että kyseisiin tilanteisiin kutsutaan vain miestulkkeja. Syytetyt eivät olleet italialaisia, vaan kotoisin Etelä-Amerikasta.

Tulkki C:n mukaan tulkin valintaan vaikuttaa tulkin käytettävyys ja tulkin erikoistuminen johonkin tiettyyn alaan, kuten taloudelliseen tai tekniseen. Hän myös sanoo, että asiakkaalla ei ole kovin paljon valinnanvaraa tulkkien suhteen, varsinkaan kun kielenä on suomi, sillä tulkkeja on vähän ja suurin osa on naisia. Tulkki C kertoo kuulleensa vanhemmista mieskollegoista, jotka ovat saattaneet ottaa siipiensä suojaan nuorempia miestulkkeja auttaakseen heitä tulkkausuralla. Hän arvelee sen johtuvan siitä, että miehet haluavat pitää toistensa puolta, erityisesti tällaisella naisvaltaisella alalla. Tämä koskee kuitenkin tulkki C:n sanoin vain ”vanhan kaartin miehiä”, ei nuoria miestulkkeja, jotka usein suosittelvat tulkki C:tä toimeksiantoihin.

Tulkki C kommentoi vanhemman mieskollegan tapausta näin:

- (6) Niin siis mä luulen, että tää kyseinen vanhempi herrasmies on vähän semmoinen perinteisempi. No ehkä hän haluaa tukea vähän niinku miehiä, mut et ei ainakaan mua oo koskaan suositellut. Tää on vaan yksittäinen tapaus enkä luule et tää on yleinen tapa eikä tää nuorempia varmaankaan koske.

Tulkkien A ja B mukaan sukupuolella voi olla merkitystä tulkin valinnassa silloin kun tulkkaus tapahtuu televisiossa. Kun tulkataan esimerkiksi naisen puhetta, halutaan myös tulkkaukseen naisen ääni, jotta mielikuva puhujan sukupuolesta säilyisi samana. Se auttaa katsojia samaistumaan paremmin tulkattavaan henkilöön.

5.1.3 Tulkin arvostus sukupuolen perusteella ja tulkkauksen ammatin arvostus

Kuten aikaisemmin tutkimuksessa on todettu tulkkausala, erityisesti konferenssitulkkaus, on ollut erittäin arvostettu. Aikaisempien tutkimusten (Ryan, 2015; Hickey, 2019; P. Gentile, 2018) mukaan naistulkit kokevat yhteiskunnan arvostavan tulkkausalaa vähemmän kuin muita korkeasti koulutettuja ammattilaisia, kuten asianajajia ja lääkäreitä. Vastausten perusteella sukupuolella ei ole merkitystä tulkin tai tulkkausalan arvostukseen. Tulkki A saa kertomansa mukaan kuitenkin enemmän arvostusta tulkatessaan sairaalassa juuri siksi että hän on nainen. Hän arvelee tämän johtuvan siitä, että naisella koetaan olevan enemmän kykyä empatiaan kuin miehellä. Sairaalaan halutaan ”äidillinen naishahmo”, koska sairaala on paikka, missä tarvitaan hienotunteisuutta. Hänen mukaansa joissakin tilanteissa siitä on apua, että tulkki on nainen, erityisesti kun tilanne vaatii empatiakykyä.

Tulkki C ajattelee arvostuksen riippuvan kääntämisen ja tulkkauksen lajista. Hänen mukaansa konferenssitulkkaa arvostetaan paljon, kääntäjiä taas vähemmän. Hän mainitsee miehiä olevan enemmän tulkkeina, etenkin konferenssitulkkeina, kuin kääntäjinä ja miettii, johtuisiko konferenssitulkin hyvä palkkiotaso juuri miesten määrästä alalla. Tulkki C kuitenkin kokee, että tulkin ammatti on hyvin arvostettu ja tulkkeja ihailaan. Alan naisvaltaisuus ei vaikuta ammatin arvostukseen. Tulkki C:n mukaan tulkkien kykyä hallita termistö – etenkin teknisen alan termit – hämmästellään. Asiakkaat eivät useinkaan odota, että tulkki tuntee kaikki termit, eivätkä tiedä, että puheet ja aiheet saadaan etukäteen. Tällainen arvostus tai ihmettely ei liity siihen, kumpaa

sukupuolta tulkki on, poikkeuksena tulkki C:n aiemmin kuvaama tilanne toimeksiannossa autotehtaalla.

Tulkki C kertoo näkemyksiään asiasta seuraavasti:

- (7) En mä ainakaan oo kokenut, et se että oon nainen, että sitä siks ihmeteltäis tai arvostettais enemmän tai vähemmän tai näin. Mun mielestä sitä ihmetellään vaan sen takia, että miten se on mahdollista puhua samaan aikaan kun tulkkaa. Mä en sit tiedä liittyykse ihmettely sitten siihen, että tää (tulkki) on niin kuin nainen, mut mä en usko et se liittyy välttämättä siihen.

Tulkki B ei koe sukupuolen vaikuttavan tulkin työn arvostukseen mitenkään. Hän kommentoi, että tulkkausala ei enää nykyään arvosteta kuten ennen ja että kaikki alat ovat yhtä arvokkaita. Naisiin kohdistuvaa syrjintää esiintyy kuitenkin vielä paljon. Tulkki B arveleekin, että myös tulkkauksessa sukupuoli vaikuttaa arvostukseen, erityisesti siksi, että alalla on paljon naisia.

Tulkki D kokee, että tulkkausala ei arvosteta. Hänen mielestään tämä johtuu siitä, että ihmiset eivät tiedä mitä kaikkea tulkin ammattitaitoon sisältyy. Usein ajatellaan, että tulkkina toimiseen ei vaadita muuta kuin hyvä kielitaito, eikä tulkkaus ole kovin vaikeaa. Oletetaan, että kuka tahansa, joka on opiskellut kieliä ja osaa ne hyvin, voi toimia tulkkina. Harvoin ymmärretään, miten suuri työ toimeksiantoon valmistautuminen on. Toimeksiantoihin on valmistauduttava päiviä, joskus jopa viikkoja. Sama pätee kääntäjiin – asiakkaat eivät ymmärrä miten paljon kääntäjän ammattia varten pitää opiskella. Tämä näkyykin kääntäjien ja tulkkien palkkioissa. Ammattia arvostetaan vähän, ja tulkkauksessa halutaan usein säästää kustannuksissa. Tulkki D mainitsee myös, että tulkkia voidaan kohdella epäkunnioittavasti siksi, että tulkin ammattia ei yleisesti arvosteta.

Tämän kysymyksen kohdalla tulkkien C ja D vastauksissa tuli esille asia, joka liittyy Suomen ja Italian eroihin. Vastausten perusteella tulkattavat C ja D tunsivat saavansa enemmän arvostusta suomalaisilta asiakkailta kuin italialaisilta. He kokivat myös, että tulkkausta arvostetaan Suomessa yleisesti ottaen enemmän kuin Italiassa. Tämä ei varsinaisesti liity sukupuoleen, mutta kertoo miten eri tavalla ammattiin suhtaudutaan kyseisissä maissa. Kerron tästä aiheesta lisää luvussa 5.3.

5.1.4 Kulttuurin vaikutus

Kulttuuri vaikuttaa ihmisen minäkuvaan ja käsitykseen sukupuolen roolista. Kysyttäessä, miten paljon sukupuoli vaikuttaa tulkin rooliin, haastateltavat vastasivat, että eivät olleet kokeneet sukupuolella olevan suurta vaikutusta tulkin rooliin tai käyttäytymiseen. Tulkki C kuitenkin kommentoi:

- (8) En ole huomannut, että sukupuoliroolit vaikuttaisivat tulkin käyttäytymiseen, mutta jos mietin joitakin mieskollegojani, ne tuntuu siltä rennommilla. Naiset tulee usein kauheen paperikasan ja sanastojen kanssa (keikalle) ja miehet vaan saapuu paikalle ja alkaa tulkkaamaan. En tarkoita, että miehet eivät olisi valmistautuneet etukäteen, mutta niillä on jotenkin sellainen rennompia ote. Tätä ei tarkoita etteikö ne ois hyviä tai valmistautuneita. Naiset ehkä jännittävät enemmän. En tiä sit liittykse kulttuuriin.

Tulkki C:stä tuntuu, että naisten on miehiä enemmän pädetävä työssään, jotta he tulisivat kuulluksi ja jotta heidät otettaisiin vakavasti. Sen takia naiset valmistautuvat hyvin toimeksiantoihin ja haluavat osoittaa olevansa ammattilaisia. Miehiin kuitenkin luotetaan tulkki C:n mielestä naisia enemmän, ja naisten tulkkausta ja sanomisia tarkkaillaan enemmän kuin miesten.

Tulkki A:n mukaan kulttuuri vaikuttaa naisten tapaan tehdä asioita. Tulkki A kuvailee naistulkkeja seuraavasti (suomennos):

- (9) Naiset osaavat olla elegantteja ja heidän tapansa tehdä asioita on elegantti. Naisilla on kyky empatiaan, mutta ei aina, myös miehet pystyvät samaan. Tunnen monia miehiä, jotka ovat taitavia samaistumaan toiseen henkilöön eli osaavat olla empaattisia. Minusta kuitenkin naistulkilla, jolla on lapsia ja joka on tulkkaamassa esimerkiksi lastensairaalassa, on enemmän osaamista. Näin ei kuitenkaan aina ole. Asiakkaat ovat ne, jotka sanovat luottavansa tulkkiin.

Tulkki A:n mielestä kulttuuri vaikuttaa siihen, miten asiakas näkee sukupuoliroolit, kuten hänen kertomassaan tapauksessa, jossa arabiankieliset tulkattavat eivät halunneet naistulkkia toimeksiantoon. Hänen mukaansa tulkattavien käyttäytymiseen vaikutti se, että heidän kulttuurissaan nainen nähdään alempiarvoisena kuin mies. Tulkki A:n mielestä Euroopan

ulkopuolella sukupuolten väliset kulttuuriset erot ovat näkyvämpiä kuin Euroopassa. Italiassa saatetaan kommentoida naisen ulkonäköä, mutta se ei koske ainoastaan tulkkeja, vaan se on tapana kaikissa ammateissa ja italialaisessa kulttuurissa.

Tulkki D:n mielestä kulttuuri ei vaikuta tulkin käyttäytymiseen. Hän kertoo kuitenkin toimeksiannosta Ruotsissa, jossa tulkkien täytyi tulkata kiitoradalla testattavan auton kyydissä. Naiset kestivät kovaa vauhtia miehiä huonommin ja ensimmäisen ajotestauksen jälkeen naiset ilmoittivat, että eivät enää nouse autoon, sillä he voivat pahoin ja pelkäsivät. Tulkkeja oli yhteensä 11 tai 12, joista kolme oli miehiä. Miehet siis hoitivat tulkkauksen liikkuvan auton sisällä. Tämä oli tulkki D:lle ensimmäinen kerta, että hänestä naisen ja miehen välillä oli eroa tulkkauksessa.

Tulkki B sanoo sukupuoliroolien tulevan esille sellaisissa tulkkauksutilanteissa, joissa asiakkaana on vanhempi, patriarkaalisia perinteitä edustava mies, joka yrittää flirttailla naistulkeille. Hänen mukaansa lähes aina tulkin oletetaan olevan nainen, mutta miehiä kuunnellaan ja huomioidaan enemmän kuin naistulkkeja. Kulttuuri siis vaikuttaa tulkkauksessa ja sukupuolirooleissa, etenkin tulkin uran alkupuolella, kun hän on vielä kokematon. Lopulta tulkin sukupuoli ei ole enää merkitystä. Tulkki B mainitsee tulkkauksen kirjoittamattomat säännöt, joita tulkkien on noudatettava. Näihin kuuluu muun muassa se, millaisen vaikutelman tulkki antaa itsestään, erityisesti pukeutumisellaan. Näissäkin on kulttuurillisia eroja.

5.1.5 Etulyöntiasema ammatissa sukupuolen perusteella

Rachael Ryanin (2015) tutkimuksessa tuli esille, että yksi hänen kyselynsä vastanneista miestulkeista koki hänellä olevan etulyöntiasema tulkkausalalla sukupuolensa takia. Siksi koin tärkeäksi kysyä tutkimukseni haastateltavilta, miten he kokevat sukupuolen vaikuttavan etulyöntiasemaan alalla.

Tulkki A:n mukaan ratkaisevaa tulkin valinnassa on tulkin tulkkauksitaito. Myös raha merkitsee paljon enemmän kuin sukupuoli. Toimeksiantoon valitaan edullinen tulkki, eikä silloin sukupuoli ole merkitystä. Tulkki ei voi tietää, onko hänen mieskollegoillaan enemmän toimeksiantoja kuin naispuolisilla tulkeilla, sillä näistä ei keskustella kollegojen kanssa. Tulkki A mainitsee, että freelancerin ammatissa on mahdotonta tietää, onko jommallakummalla sukupuoli etulyöntiasema. Hän kuitenkin ajattelee omalla sukupuoliellaan olevan

etulyöntiasema joissakin tilanteissa, esimerkiksi sairaalatulkkausissa. Sairaalaan pyydetään enemmän naistulkkeja, sillä naisten oletetaan osaavan välittää empatiaa ja varmuutta potilaille. Kokouksissa, joissa tulkki A on ollut tulkkaamassa, häntä on keuhettu elegantista tavastaan tehdä asioita. Hän ei osaa sanoa liittykö näihin kommentteihin taka-ajatuksia ja olisiko hänen mieskollegalleen sanottu tämänkaltaisia kommentteja.

Tulkki D:n kokemus taas on, että naisilla on tulkin ammatissa etulyöntiasema juuri siksi, että ala on niin naisvaltainen. Miesten on naisia vaikeampi päästä alalle, luoda suhteita ja löytää töitä, etenkin uran alussa. Tulkki D ajattelee myös, että hänen vähemmän kokeneet naiskollegansa saavat enemmän toimeksiantoja vain siksi, että tulkin oletetaan olevan nainen. Aloittelevalla nuorella miestulkilla voi siis olla vaikeaa uransa alussa – sekä Suomessa että Italiassa.

Myös tulkki C kokee, että naiset ovat mahdollisesti etulyöntiasemassa tässä ammatissa, jos ajatellaan stereotyyppioita, joiden mukaan naiset ovat taitavampia tekemään monta asiaa yhtä aikaa. Naiset opiskelevat enemmän kieliä, joten he suuntautuvat miehiä useammin tulkkausosalalle. Tulkki C:n mukaan naiset ovat kiinnostuneempia vieraista kulttuureista ja asuvat miehiä useammin ulkomailla. Naisten on siis helpompi valita tulkkausala, ja siksi heillä tulkki C:n mukaan on etulyöntiasema. Uuden sukupolven ja Erasmus-opiskelijavaihdon myötä miehetkin alkavat matkustella ja oppia kieliä, sitä kautta he päätyvät tulkkiuralle.

Tulkki C:n kommentti liittyen naisten mahdolliseen etulyöntiasemaan alalla:

- (10) (...) ehkä jos ajatellaan stereotyyppioita, niin naiset on enemmän se multitasking. Jos miehet on putkiaivoja, niin ehkä niillä on enemmän haasteita sitten tehdä kahta asiaa samaan aikaan. (...) Jos nää väitteet pitää paikkansa et miehillä on putkiaivot niin, sitten ehkä naisten on helpompi hallita tällöisiä (taitoja).

Tulkki C:n mukaan naisilla ei kuitenkaan olisi etulyöntiasemaa alalla perinteisten sukupuoliroolien puitteissa. Hän arvelee, että naisten on hankalaa yhdistää perhe (kotiaskareet ja lasten hoito) ja epäsäännölliset työajat, etenkin Italiassa, jossa tulkin ammatti nähdään enemmän harrastuksena kuin oikeana ammattina. Tulkki B ei koe, että kummallakaan sukupuolella olisi etulyöntiasemaa alalla.

5.1.6 Tulkkausalan naisvaltaisuus

Tulkkausala on naisvaltaistunut 1960-luvulta lähtien. Nykyisin suurin osa tulkeista on naisia. Tähän on tutkimusten mukaan vaikuttanut perinteisten sukupuoliroolien mukainen ammatinvalinta.

Kysyttäessä syytä tulkkauksen naisvaltaisuudelle tulkit A ja C vastasivat, että tulkkaus on ammatti, jossa pitää hallita *multitasking* ja että naiset hallitsevat sen miehiä paremmin.

Tulkki A mainitsee Baigorri-Jalónin tutkimuksen, jonka mukaan naiset onnistuvat miehiä paremmin tehtävissä, jotka vaativat *multitaskingia*. Tulkki A pitää myös sosiaalisia tekijöitä syynä alan naisvaltaisuudelle. Koska työ on pääsääntöisesti freelancer-työtä, tulkilla on mahdollisuus yhdistää perhe (kotiaskareet ja lastenhoito) ja epäsäännölliset työajat. Aikaisemmassa kappaleessa tuli esille tulkki C:n eriävä näkemys siitä, että naisten olisi helppo yhdistää perhe ja työ tällä alalla.

Tulkki A kertoo esimerkkinä (suomennos):

- (11) Jos sinulla on lapsi, joka on kipeänä, tulkki voi päättää, että ei ota tarjottua toimeksiantoa vastaan, koska jää kotiin lapsen kanssa. Ehkä juuri sosiaalisten syiden takia naiset hakeutuvat enemmän tälle alalle tai alkavat opiskelemaan humanistisia tieteitä.

Myös tulkki B:n mielestä naisten on helppo toimia tulkkina ammatin vapaan luonteen takia. Tulkki B:n kommentti asiasta (suomennos):

- (12) Elämme edelleen yhteiskunnassa, jossa naisella on suurempi vastuu perheestä. Tulkki ei työskentele päivittäin ja siksi hänen on helpompi järjestää muita asioita elämässään.

Tulkki B:n mukaan myös parisuhteet vaikuttavat ammatin valintaan. Hän mainitsee esimerkkinä tuntemansa naistulkit, jotka avioituivat ulkomaalaisten miesten kanssa ja sitä kautta ajautuivat hieman vahingossa tulkkausalalle. Hän ei osaa sanoa, miksi alalla on niin paljon naisia, mutta ajattelee alan joustavuuden vaikuttavan naisvaltaisuuteen.

Tulkki C arvelee alan naisvaltaisuuden johtuvan naisten kiinnostuksen kohteista ja siitä että naiset ovat miehiä enemmän suuntautuneita kielellisille aloille. Hänen mielestään naiset myös matkustavat miehiä enemmän. Kun kumppani löytyy ulkomailta ja nainen oppii kielen, hänen on helppo hyödyntää kielitaitoaan ja aloittaa uransa kielialalla.

Tulkki D ajattelee, että naiset ovat miehiä parempia kommunikaatiossa, puhumisessa ja asioiden selittämisessä ja että siksi naiset ovat edustetumpia tällä alalla. Hänen mielestään kommunikaatiota vaativissa tehtävissä on yleisesti ottaen enemmän naisia kuin miehiä.

5.2 Tasa-arvon toteutuminen tulkkausalalla ja palkkaus

Tässä luvussa käydään läpi haastateltavien vastauksia tasa-arvoon ja palkkaukseen liittyen. Tutkimuksessa on monesti tullut esille, että tulkkaus on naisvaltainen ala. Tavoitteenani oli saada selville, miten naisvaltaisuus vaikuttaa tasa-arvoon ja palkkaukseen. Haastateltavien vastausten perusteella tulkkausalalla toteutuu tasa-arvo, mikä johtuu nimenomaan naisten suuresta määrästä alalla.

5.2.1 Palkkataso

Kuten tutkimuksessa aikaisemmin on tullut ilmi, naisten palkkataso on keskimääräisesti pienempi kuin miesten, niin Italiassa kuin Suomessa. Haastateltavien mukaan tulkkausalalla ei ole eroja palkkauksessa miesten ja naisten välillä. Palkkaeroja esiintyy lähinnä nuorempien ja vanhempien tulkkienvälillä. Palkkaukseen vaikuttavat siis kokemus ja ikä, ei sukupuoli. Tulkki D kertoo ajatuksistaan seuraavasti (suomennos):

- (13) Emme keskustele palkoista tulkki kollegojeni kanssa. En tiedä paljonko he tienaa ja siksi on hankalaa sanoa, onko palkkauksessa eroavaisuuksia. Jos palkkauksessa on eroja, kuten niitä onkin, mielestäni se ei johdu sukupuolesta, vaan iästä ja suhteista. (...) En tiedä, onko palkkauksessa eroa sukupuolen mukaan, mutta epäilen että ei olisi.

Hän jatkaa kertomalla, että toimeksiantoja saa sekä Italiassa että Suomessa suhteiden, ystävien ja tuttavien kautta. Vaikka lähettäisi sata hakemusta, mutta ei tunne ketään, töitä on vaikea löytää. Riippuvuussuhteet voivat olla myös haitaksi. Esimerkiksi, jos tulkki ei pidä jostakusta kollegastaan eikä sen takia pyydä häntä toimeksiantoon – riippumatta kollegan sukupuolesta.

Tulkki A kertoo samaa kuin tulkki D. Palkkaerot eivät johdu sukupuolesta, vaan iästä ja kokemuksesta. Nuoret tulkit pyytävät vähemmän rahaa toivossa saada töitä, kun taas vanhemmat tulkit pyytävät enemmän, koska heillä on kokemusta. Tulkki A:n mukaan tulkkkaus on ala, jossa on etukäteen sovitut hinnat. Tulkki A:n kommentti palkkauksesta (suomennos):

- (14) Emme pyydä enempään kuin olemme sopineet. Meillä ei ole intressejä siihen. Tämä pätee niin miehiin kuin naisiin. (...) rahalla on aina suurin merkitys tulkkausalalla.

Tulkki C tuo vastauksessaan esille kielten väliset palkkaerot tulkkauksessa. Muiden kielten tulkkeja on enemmän kuin suomen kielen tulkkeja. Siksi muiden kielten tulkit ottavat useammin vastaan mitä tahansa toimeksiantoja pienellä palkalla, jotta eivät jäisi ilman töitä. Tämä koskee myös käännöksiä. Suomen kielen tulkit saavat parempaa palkkiota kuin esimerkiksi englannin, sillä suomi on harvinaisempi kieli ja sen kielen tulkkia on vaikeampi löytää. Tulkki B kertoo samaa kuin tulkki C, eli että harvinaisempien kielten tulkkauksesta voidaan pyytää korkeampaa palkkiota. Palkkaukseen ei siis vaikuta sukupuoli.

5.2.2 Tasa-arvo

Niin Italiassa kuin Suomessa on tehty töitä tasa-arvon edistämiseksi. Monilla aloilla, kuten liikemaaailmassa, esiintyy kuitenkin vielä epätasa-arvoa. Koska tulkkkaus on naisvaltainen ala, halusin tietää, kokevatko haastateltavat tasa-arvon toteutuvan tulkin ammatissa.

Jokainen haastattelemani tulkki koki, että tasa-arvo toteutuu tulkin ammatissa. Kysyessäni millä tavoin tasa-arvoa voisi edistää alalla, tulkit A ja C olivat sitä mieltä, että tasa-arvoa lisäisi se, että alalla olisi enemmän miehiä. Tulkki C mainitsee, miehiä saattaisi tulla alalle enemmän, jos kielten opiskelua arvostettaisiin enemmän. Hänen mukaansa Suomessa vähennetään kielten opetusta eikä sitä arvosteta tarpeeksi. Hän ei kuitenkaan osannut kertoa millä muilla konkreettisilla keinoilla

tasa-arvoa voitaisiin tulkkauksessa parantaa. Myös tulkki A toivoisi, että alalla olisi enemmän miehiä, jotta sukupuolten tasapaino toteutuisi. Tulkki A sanoo, että naisten välillä on paljon kateutta ja että naisten on vaikeampaa työskennellä yhdessä. Naisilla on taipumusta riidellä keskenään ja jos alalla olisi enemmän miehiä, ilmapiiri saattaisi olla rauhallisempi.

Koska alalla on paljon naisia, tulkki A toivoisi myös, että ihmiset ymmärtäisivät tulkkauksammattia paremmin. Yleisesti tulkkauksesta ei tiedetä paljon. Tulkkien on aina selitettävä, että he ovat ammattilaisia ja ovat opiskelleet tätä ammattia varten. Myös miestulkit joutuvat selittelemään ammattitaitoaan. Tulkin on tehtävä selväksi, mitä varten hän on paikalla, oli hän sitten nainen tai mies. Tulkki A kokee, että tulkkausalalla ei ole niinkään sukupuolten välistä diskriminaatiota, vaan eroja on sukupolvien välillä.

Se, että tulkki on nainen, on normi. Tulkki A miettii, että miehet saattavat tuntea itsensä syrjityiksi, koska he ovat vähemmistönä. Tulkki A myös muistuttaa, että tulkkausalalla ei ole mahdollista luoda uraa eikä alalla vallitse pyramidikuvio, jonka huipulla ovat toimitusjohtajat, ja jonka huipulle naisten on vaikea päästä. Moni tulkki toimii freelancerina eikä alalla siksi ole mahdollisuutta ylennyksiin. Tulkki A:n näkemys tasa-arvon toteutumisesta (suomennos):

- (15) On joitakin tilanteita, joissa naisena oleminen vaikuttaa negatiivisesti asiakkaan käsitykseen tulkista, koska naistulkki sekoitetaan seuralaiseen, mutta näin ainoastaan äärimmäisissä tapauksissa ja joissakin kulttuureissa. Tunnen, että olen kokenut syrjintää messuilla työskennellessäni, jolloin minua on kohdeltu kuin kadulla olevaa ilotyttöä. Mielestäni kuitenkin tulkkausalalla on tasa-arvoinen, koska olemme lähes kaikki naisia. Tulkeilla on oma ammattiyhdistys ja ammatti on lain edessä tunnustettu.

Tulkki D:n mielestä alalla ei ole suuria ongelmia, jotka liittyisivät sukupuoleen, mutta kertoo näkemyksensä tasa-arvon toteutumisesta tulkkauksessa seuraavasti (suomennos):

- (16) Sanoisin, että alalla ei ole suuria ongelmia, jotka liittyvät sukupuoleen, mutta totta kai monia asioita voisi parantaa. Mielestäni pitäisi aivan ensimmäiseksi lähteä siitä ajatuksesta, että tulkkausalalla ei ole rajattu ainoastaan naisille. Jos tämä oletamus muuttuisi, moni asia parantuisi. Toiseksi, tulkki ei ole mikään nukke tai malli, joka seisoo nätisti paikallaan ja hymyilee.

Hän kuitenkin mainitsee, että Suomessa tasa-arvo toteutuu paremmin kuin Italiassa. Tulkki B kokee tasa-arvon toteutuvan alalla eikä koe, että alalla on tarvetta muuttaa käytäntöjä, jotta tasa-arvo parantuisi.

5.3 Italian ja Suomen väliset erot

Tämän kategorian kysymykset oli kohdistettu ainoastaan niille tulkeille, jotka toimivat italia–suomi–italia-tulkkeina sekä Suomessa että Italiassa. Tulkkeja oli kaksi. Kysymyksinäni olivat Suomen ja Italian väliset erot palkkauksessa miesten ja naisten välillä, toteutuuko miesten ja naisten välinen tasa-arvo tulkkauksessa paremmin Suomessa kuin Italiassa, eroavatko sukupuoliroolit tulkkauksessa Italian ja Suomen välillä sekä kokeeko tulkki, että tulkkeja kohdellaan sukupuolen perusteella eriarvoisemmin Italiassa tai Suomessa.

Tämän teeman kysymysten avulla sain uusia näkökulmia ja tietoa tulkkauksesta sekä maiden eroista. Tavoitteenani oli tutkia, miten tulkin sukupuoli vaikuttaa tulkkauksessa ja tutkia tulkin sukupuolen merkitystä, mutta haastatteluiden välityksellä sainkin paljon vastauksia siihen, millaisena tulkin rooli nähdään Italiassa ja Suomessa.

Italiassa sukupuoliroolit korostuvat Suomea enemmän. Perinteisesti nainen ottaa vastuun kodista ja lapsista. Nainen joutuu myös usein luopumaan urastaan ja tekemään enemmän uhrauksia perheensä eteen kuin mies. Haastattelujeni vastausten perusteella Suomessa arvostetaan tulkin ammattia enemmän ja tasa-arvo toteutuu paremmin. Italiassa tulkin ammatti nähdään kotirouvan harrastuksena.

5.3.1 Palkkaerot

Ensimmäinen kysymykseni oli, onko palkkauksessa eroja naisten ja miesten välillä enemmän Italiassa vai Suomessa. Molemmat tulkeista korostivat, että palkkioiden suuruudesta ei keskustella tulkki-kollegojen kanssa. He eivät siis osanneet vastata, onko palkkauksessa enemmän eroja miesten ja naisten välillä Italiassa kuin Suomessa. Oletuksena on, että palkkio on kaikille sama. Ainoa syy eroon palkkioiden suuruudessa voi olla kielisuunta. Mitä harvinaisempi kieli, sitä suurempi palkkio. Tulkki C:n mukaan italia–englanti–italia-kielisuunnasta voidaan maksaa

puoletkin vähemmän kuin suomi–italia–suomi-tulkista. Hän kuitenkin jatkaa toteamalla, että Italiassa yleinen palkkataso on pienempi kuin Suomessa eivätkä italialaiset asiakkaat ole valmiita maksamaan yhtä paljon kuin suomalaiset. Siksi tulkki C sanoo tarjoavansa pienemmän hinnan italialaisille asiakkaille kuin esimerkiksi suomalaisille.

Tulkki D asuu tällä hetkellä Suomessa ja on tehnyt vain vähän tulkkauskeikkoja Italiassa. Siksi hän ei osaa tarkalleen sanoa, miten paljon palkkaus voisi erota Suomen ja Italian välillä. Hän kuitenkin olettaa, miettien mikä on muiden alojen tilanne Italiassa, että myös tulkkauksessa on mahdollisesti eroja palkkauksessa naisten ja miesten välillä. Loppujen lopuksi molemmat tulkit C ja D kuitenkin epäilivät, että sukupuoli ei vaikuta tulkin palkan suuruuteen Italiassa.

5.3.2 Miesten ja naisten välisen tasa-arvon toteutuminen

Molemmat tulkit C ja D ajattelevat, että Suomessa tasa-arvo toteutuu tulkkauksessa paremmin kuin Italiassa. Yleisesti ottaen Suomessa työpaikoilla miesten ja naisten välinen tasa-arvo on parempi kuin Italiassa. Tulkki D:n mukaan asiakkaat arvostavat tulkkia enemmän Suomessa kuin Italiassa, oli tulkki sitten nainen tai mies. Hänen mielestään tämä korreloituu maan kulttuuriin, jossa tulkin ammatti nähdään kotiäidin harrastuksena. Italiassa puuttuu tietämys siitä, mitä tulkin ammatti tarkoittaa ja mitä tulkki tekee. Tulkki C:n ajatuksia:

- (17) Suomessa se nähdään ihan oikeana ammattina ja semmoisena arvostettuna, myös naisten kohdalla. Mut ei kaikki aina ymmärrä mitä mä teen niinku.

Tulkki D sanoo, että Suomessa 95 % tulkeista on naisia. Hänen mielestään miehiä on suhteellisesti enemmän tulkkeina Italiassa kuin Suomessa, vaikka sielläkin määrä on pienempi naisiin verrattuna. Suomessa työmarkkinat ovat tulkeille pienemmät kuin Italiassa ja työmahdollisuuksia on vähemmän. Tulkki D arvelee, että tämän vuoksi miestulkit Suomessa etsivät töitä muilta aloilta.

5.3.3 Tulkin sukupuoliroolierot Italiassa ja Suomessa

Yksi haastattelukysymyksistäni koski sitä, miten tulkin sukupuoliroolierot tulevat esille tulkkauksessa Italiassa ja Suomessa. Tulkki C arvioi, että sukupuolten väliset roolierot tulkkauksessa tulevat vahvemmin esille niissä tulkaustilanteissa, joissa tulkki on fyysisesti paikan päällä ja nähtävissä, kuten esimerkiksi asioimistulkkauksessa. Konferenssitulkkauksessa roolierot eivät juuri näy, sillä usein käytetään simultaanitulkkausmenetelmää ja tulkki tulkaa kopissa. Simultaanitulkkauksessa ei ole mahdollista nähdä, miten miehen työskentelytapa eroaa naisen tavasta, mutta konsekutiivitulkkauksessa toimintatapoja pystyy seuraamaan ja tarkkailemaan. Tulkki C kertoo myös, että toimeksiannoilla on usein ainoastaan naisia. Tulkki C ei kuitenkaan näe eroa miehen ja naisen käyttäytymisessä tulkaustilanteissa.

Tulkki D ei myöskään näe roolieroja miesten ja naisten välillä tulkkauksessa, ei Suomessa eikä Italiassa. Hän kokee, että Suomessa tulkin roolia kunnioitetaan enemmän kuin Italiassa. Italiassa ammatti nähdään harrastuksena, kun taas Suomessa se nähdään oikeana ammattina. Sukupuolella ei ole merkitystä roolin arvostukseen.

Kuten jo aikaisemmin tuli esille, konferenssitulkin ammatti on arvostettu. Haastatteluni tulosten perusteella Italian ja Suomen välillä on kuitenkin eroja siinä, miten tulkin rooli nähdään yhteiskunnassa. Tulkit C ja D, jotka toimivat italia–suomi–italia-tulkkeina kokevat, että Italiassa ammattia arvostetaan vähemmän kuin Suomessa. Suomessa ala otetaan vakavammin.

5.3.4 Tulkin eriarvoinen kohtelu

Aikaisimmissa tutkimuksen analyysiosioissa todettiin, että joissakin tilanteissa tulkkia on kohdeltu epäasiallisella tavalla toimeksiantojen yhteydessä. Siksi yksi kysymyksistäni italia–suomi–italia-tulkeille oli, kohdellaanko tulkkia eriarvoisesti sukupuolen takia.

Tulkki D ei usko, että tulkkeja kohdellaan eriarvoisemmin Suomessa ja Italiassa. Hänen mukaansa tulkkia arvostetaan riippumatta sukupuolesta, ja jos häntä ei arvosteta, se johtuu vähäisestä arvostuksesta ammatin roolia kohtaan eikä liity itse tulkkiin mitenkään.

Tulkki C kertoo sukupuoliroolierojen tulevan vahvemmin esille Italiassa kuin Suomessa. Nainen ottaa äidin roolin ja suuremman vastuun kodista. Kun tulkki C kertoo tuttavilleen, mikä hänen ammattinsa on, Suomessa sitä ei nähdä harrastuksena vaan oikeana ammattina kun taas Italiassa näkemys ammatista on päinvastainen. Ihmisten, jotka osaavat kieliä, oletetaan pystyvän kääntämään ilman ongelmia ja tarvittavaa koulutusta. Tulkki C kokee, että tulkin ammattia arvostetaan vähemmän, koska ala on naisvaltainen ja naisten täytyy päteä enemmän, etenkin Italiassa. Italiassa naisen kotiroolia ja äitiyttä ihannoidaan paljon, mikä johtaa siihen, että monet naiset myös haluavat kantaa tätä roolia ylpeydellä. Tulkki C näkee tämän yltiömäisen äidin roolin korostamisen ongelmallisena kahdesta syystä: isän roolin merkitys jää hyvin vähäiseksi ja loppujen lopuksi äidin roolin korostaminen on haitallista tasa-arvolle ja naisille, sillä naisia ei arvosteta ammatintaitajina. Italiassa usein myös nainen itse korostaa äiti-rooliaan, koska ei tunne saavansa arvostusta ammatissaan, ja tämä saattaa vaikuttaa siihen, miten työssäkävään naiseen yhteiskunnassa suhtaudutaan.

Sukupuoliroolit ovat stereotyyppisempiä ja rajatumpia Italiassa kuin Suomessa. Tulkki C kertoo kokemuksistaan liittyen siihen, miten sukupuolten roolien väliset erot ovat suuremmat Italiassa kuin Suomessa. Hänen kokemuksensa perusteella Italiassa kääntäjän ja tulkin ammattia pidetään enemmän harrastuksena kuin oikeana työnä. Yleinen ajatus on, että kuka tahansa, joka osaa kieliä pystyisi toimimaan tulkkina tai kääntäjänä, sen sijaan että ymmärrettäisiin, miten korkeaa koulutusta tulkin työ vaatii.

6 Yhteenveto ja pohdintaa

Tutkimusoletukseni oli, että sukupuoli vaikuttaa tulkkaustilanteessa ja tulkin kohteluun toimeksiannon aikana. Tutkimukseni vastausten perusteella tulkin sukupuolella ei kuitenkaan ole merkitystä konferenssitulkkauksessa, etenkin kun tulkkausmenettelmänä käytetään simultaanitulkkausta. Konferenssitulkkauksen aikana tulkki työskentelee tulkkauskopissa ja on lähes näkymätön tulkattavalle. Haastateltavien vastausten perusteella sukupuolella voi olla merkitystä tilanteissa, joissa tulkki on näkyvässä roolissa, kuten neuvottelutulkkauksessa tai tulkatessaan sairaalassa. Vain yhdellä haastateltavalla tulkilla on ollut konkreettinen kokemus suoranaista syrjinnästä sukupuolen takia tulkkaustoimeksiannon aikana. Tilanne tapahtui neuvottelutulkkauksessa, joten tutkimuksen lopputuloksena voi sanoa, että haastateltujen vastausten perusteella konferenssitulkkauksessa sukupuoli ei vaikuta tulkin kohteluun millään tavalla. Kuten tutkimuksessa tuli esille, arabiankielisten asiakkaiden kanssa tulkin sukupuolella voi olla merkitystä siihen, miten tulkkia kohdellaan ja miten hänet otetaan vastaan. Tämä liittyy vahvasti kulttuuriin ja maan tapoihin. Kulttuuri ei vaikuta merkittävästi tulkin kohteluun, mutta kulttuuri vaikuttaa stereotyyppisiin käsityksiin siitä, miten eri sukupuolet käyttäytyvät tai työskentelevät toimeksiannon aikana. Miesten ja naisten työskentelytapojen eroja voi huomata konsekutiivitulkkauksen aikana, jolloin tulkki on enemmän esillä niin muille tulkeille kuin tulkattaville.

Tulkkien vastauksista ilmenee, että sukupuoli ei vaikuta tulkin palkkaukseen, valintaan tai arvostukseen. Vaikka muilla aloilla olisi eroja palkkauksessa miesten ja naisten välillä, niitä ei tämän tutkimuksen perusteella ole tulkkauksessa. Tulkit kertoivat, että syy eroon palkkioiden suuruudessa johtuu tulkin iästä ja työkokemuksesta. Mitä harvinaisempi kieli on kyseessä, sitä suurempaa palkkiota tulkki voi pyytää. Tulkit kertoivat, että palkkioiden suuruus on sovittu yhteisesti. Tulkin valintaan voi myös vaikuttaa tulkin äidinkieli – jos valittavana on kaksi suomen kielen tulkkia, valintaan se, jonka äidinkieli on suomi. Vastaukset osoittivat, että naisilla on ammatissa etulyöntiasema. Syynä tähän on alan naisvaltaisuus. Tämä tulos siis poikkeaa Ryanin (2015) tutkimuksen tuloksesta, jossa miestulkki kertoi kokevansa, että hänellä on etulyöntiasema tulkin ammatissa sukupuolensa takia. Vain yksi haastattelemastani naistulkeista koki, että hän saa sukupuolensa takia enemmän toimeksiantoja. Tutkimuksessa tuli myös esille, että miehen voi olla tulkkiuransa alussa vaikeampi saada toimeksiantoja kuin naisen. Miehiä on alalla vähän ja tulkin oletetaan lähes aina olevan nainen. Tulkit kokivat kuitenkin, että miestulkkeja kuunnellaan

enemmän ja että heidät otetaan vakavammin kuin naistulkit. Vastauksissa ilmeni, että nainen kokee enemmän paineita ammatissaan ja hänen täytyy myös päteä miehiä enemmän. Jokaisen haastattelun yhteydessä tuli esille se, että usein tulkin ammattitaitoa ei oteta vakavasti ja niin sanottujen ”tavallisten ihmisten keskuudessa” oletetaan, että tulkkina voi toimia kuka tahansa kieltä osaava henkilö. Vaikka tulkkaus on naisvaltainen ala, sen sukupuolittuneisuus ei tulkkien mukaan vaikuta alan arvostukseen. Tulkin sukupuoli voi vaikuttaa valintaan tapauksissa, joissa mielikuva tulkattavan sukupuolesta halutaan säilyttää samana, tai kun kyseessä on toimeksianto sairaalassa. Jokainen haastatteluun osallistuneista tulkeista oli sitä mieltä, että tasa-arvo toteutuu tulkkausammattissa.

Sain eniten uusia näkökulmia suomi–italia–suomi-tulkkien vastauksista. Italiassa ja Suomessa tulkin rooli nähdään hyvin erilaisena, ja se saattaa vaikuttaa tulkin kohteluun ja ammatin arvostukseen. Vastausten perusteella Italiassa tavalliset ihmiset tietävät vähemmän, mitä tulkin ammattitaitoon sisältyy, ja siksi ammatin arvostus on vähäisempää kuin Suomessa. Yksi naistulkeista koki, että Italiassa tulkkaus nähdään kotiäidin harrastuksena, jota hän tekee perheestä huolehtimisen ohella. Vastausten perusteella myös ilmeni, että Italiassa elää vahvempi käsitys siitä, että kuka tahansa, jolla on kielitaitoa, voi toimia tulkkina. Suomessa ammattia arvostetaan enemmän ja se otetaan vakavammin. Molemmissa maissa tulkin taitoa kuitenkin ihailaan ja hämmästellään. Suurin syy Suomen ja Italian eroihin on kulttuuri. Tutkimukseni tulokset vahvistavat väitteeni siitä, että Italiassa sukupuoliroolit ovat paljon vahvempia kuin Suomessa ja että nämä roolit myös vaikuttavat tulkin työhön. Minulle tuli kuitenkin yllätyksenä se, että Italiassa tulkki nähdään messuemäntänä ja *show girlinä* ja että tulkin oletetaan lähes aina olevan kaunis ja edustava nainen. Tämä on haitaksi naiskuvalle ja sille, miten naisen asema nähdään yhteiskunnassa. Suomessakin tulkin saatetaan olettaa tekevän sihteerin ja avustajan tehtäviä, mutta yleensä tulkin työnkuva on selkeä eikä ulkonäöllä ole merkitystä. Suomessa kilpailu tulkkaustoimeksiannoista on vähäisempää, tulkit tietävät oikeutensa ja velvollisuutensa, ja tekevät työtään niiden puitteissa. Italiassa on yleisesti alhaisempi palkkataso kuin Suomessa, ja miesten ja naisten välinen palkkaero on suurempi. Tulkkauksessa ei kuitenkaan ole eroja palkkauksessa sukupuolen perusteella, ei Italiassa eikä Suomessa. Haastattelun tulokset osoittavat, että Suomessa tasa-arvo toteutuu paremmin kuin Italiassa.

Jotta stereotyyppisiä käsityksiä naisten ja miesten taidoista ja osaamisesta voidaan rikkoa, olisi hyvä, että useimmat miehet hakeutuisivat humanistisille ja varsinkin kielellisille aloille ja sitä kautta tulkin ammattiin. Kuten haastattelemani tulkit totesivat, alalle kaivataan enemmän miehiä.

Miesten suurempi määrä alalla voisi edistää tasa-arvoa ja rikkoa käsityksiä miesten ja naisten aloista. Voisiko olla, että silloin käsitys tulkin roolista sihteerinä vähentyisi? Pidettäisiinkö naista edelleen sihteerinä ja assistenttina, vaikka hän osoittaisi olevansa korkeasti koulutunut ammattilainen? Tutkimukseni lopputulos on, että tulkkausalalla sukupuolella ei ole merkitystä, vaan suurin merkitys on rahalla. Se joka tekee edullisimman tarjouksen tulkkauksesta, voittaa. Myös tulkin maineella ja työtaidoilla on suuri merkitys tulkin valintaan. Sukupuoli ja roolit tulevat kyllä esille tulkkauksessa, kuten muillakin aloilla, mutta ne eivät määrittele tulkkia ja tämän menestystä. Tulkkaus on hyvin naisvaltainen ala ja tutkimukseni vastaukset osoittivat, että alalle kaivataan enemmän miehiä, jotta tasa-arvo voisi toteutua paremmin.

Litteroinnin ja vastausten avaamisen yhteydessä osoittautui, että tulkeille olisi voinut tehdä muutamia tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla olisi voinut saada yksityiskohtaisempia vastauksia siihen, miten sukupuoli vaikuttaa tulkin rooliin tulkkausalalla. Näin tutkimuksesta olisi voinut saada vielä tarkemman. Tällaisia lisäkysymyksiä olisivat olleet esimerkiksi ”miten tulkin rooli muuttuu, kun tulkkina on mies tai nainen” tai ”miten paljon sukupuoli vaikuttaa siihen, miten tulkin oletetaan käyttäytyvän”. Kaiken kaikkiaan tutkimus toteutui kuitenkin hyvin ja sen tulokset ovat merkittäviä. Tutkimukseen haastateltiin vain neljää tulkkia, mutta silti siitä voi saada suuntaa antavan käsityksen siitä, mikä on tulkin sukupuolen merkitys alalla. Haastattelut avasivat uusia näkökulmia ja tietoa tulkin urasta. Tutkimuksen aihe oli tärkeä, mutta sen toteutus oli välillä haastavaa. Tämän tutkimuksen aiheesta voisi tehdä lisätutkimusta esimerkiksi tekemällä kyselytutkimuksen, jonka otanta olisi isompi. Tämä pro gradu -tutkielman otanta on suppea ja keskittyi ainoastaan Italiaan ja Suomeen, mutta aiheeseen voisi syventyä haastatteleamalla mies- ja naistulkkeja ympäri maailmaa, ja siten saada määrällisempää tietoa siitä, miten tulkin sukupuoli vaikuttaa tulkkauksessa. Tämän tutkimuksen perusteella ei voi yleistää, kuinka paljon tulkin sukupuoli vaikuttaa tulkkauksessa. Laajemman tutkimuksen perusteella yleistäminen olisi mahdollista. Tässä tutkielmassa tuli esille paljon eri aiheita, joihin voisi tarttua myöhemmissä tutkimuksissa. Erityisesti voisi tutkia sitä, nähdäänkö naistulkki myös muissa maissa *show girlinä* tai emäntänä kuten Italiassa. Tutkimusta voisi myös tehdä siitä, minkälaisia kommentteja mies- ja naistulkit saavat ulkonäöstään tulkkaustoimeksiannon aikana ja mitä asialle voisi mahdollisesti tehdä. Tällainen tutkimus toisi tietoisuuteen sen, että kommentoidaanko tulkkeja muutenkin kuin ammatintaitajina. Lisätutkimusten avulla voitaisiin saada asiakkaiden ja tavallisten ihmisten tietoon se, mikä on tulkin rooli. Tutkimusten tulosten perusteella saattaisi löytyä keinoja tulkkia määrittlevien sukupuolistereotyyppien muuttamiseen.

Lähdeluettelo

AIIC (2012) *Interpreting is Not Translating*.

Osoitteessa: <http://aiic.net/p/4002> (viitattu 24.3.2020).

AIIC (2012) *Conference Interpreting*.

Osoitteessa: <https://aiic.net/node/5/conference-interpreting/lang/1> (viitattu 11.12.2019).

AIIC (2011) *How Interpreters Work?*

Osoitteessa: <https://aiic.net/page/4005/interpreting-will-differ-according-to-the-needs-of-the-conference/lang/1> (viitattu 11.12.2019).

Azizi, Zainab (2017) *Seksuaalitabut asioimistulkkauksessa: Asioimistulkkien kokemuksia*. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Anttila, Henna, Pietiläinen, Marjut, Keski-Petäjä, Miina, Hokka, Päivi & Nieminen Markku (2018) *Tasa-arvobarometri 2017*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Baigorri-Jalón, Jesus (2004) *Interpreters at The United Nations: A history*. Salamanca: Ediciones Universidades de Salamanca.

Baigorri-Jalón, Jesus (2014) *From Paris to Nuremberg: The Birth of Conference Interpreting*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Conrad, Charles & Marshall, Scott Poole (2011) *Strategic Organizational Communication in a Global Economy*. London: John Wiley And Sons.

Consorzio Interuniversitario AlmaLaurea (2019) *XXI Indagine Condizione occupazionale dei Laureati. Sintesi del Rapporto 2019*. Bologna: Consorzio Interuniversitario AlmaLaurea ja Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca.

Euroopan komissio (2019) *Konferenssitulkkaus*.

Osoitteessa: https://ec.europa.eu/education/knowledge-centre-interpretation/conference-interpreting/conference-interpreting-explained_fi (viitattu 16.12.2019).

EIGE: European Institute for Gender Equality (2016) *Gender in Culture*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Gaiba, Francesca (1998) *The Origins of Simultaneous Interpretation*. Ottawa: Ottawa University Press.

Gentile, Adolfo, Ozolins, Uldis & Vasilakakos, Mary (1996) *Liaison Interpreting: A Handbook*. Melbourne: Melbourne University Press.

Gentile, Paola (2013) The Status of Conference Interpreters: A Global Survey into the Interpreting Profession. Teoksessa: *Rivista Internazionale di Tecnica della Traduzione (International Journal of Translation)* 15, 63–83.

Gentile, Paola (2018) Through Women's Eyes. Conference Interpreters' Self-Perceived Status in a Gendered Perspective. *Hermes – Journal of Language and Communication in Business* 58, 19–42.

Hickey, Sarah (2018) *The Female Perspective on the Feminisation of Conference Interpreting*. National University of Ireland, Galway. Opinnäytetyö.

Hickey, Sarah (2019) *Women Take the Mic in Conference Interpreting*.
Osoitteessa: <https://aiic.net/p/8836> (viitattu 13.11.2019).

Huntoon, Alishia (2009) Gender Stereotypes. Teoksessa: O'Brien, J. (toim.) *Encyclopedia of Gender and Society*. London: SAGE Publications, 378–382.

Jung-Whan de Jong, Marc (2009) Advertising, Gender Images in. Teoksessa: O'Brien, J. (toim.) *Encyclopedia of Gender and Society*. London: SAGE Publications, 14–18.

Koskinen Sandberg, Paula (2019) Samapalkkaisuuden politiikka korporatistisessa järjestelmässä. Teoksessa: Viitamaa-Tervonen, O., Bruun, N., Nummijärvi, A., Nousiainen, K., & Koskinen Sandberg, P. (toim.) *Samapalkkaisuuden perusteet ja edistäminen*. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, 65–76.

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta.

Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609> (viitattu 14.2.2019).

Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali (2020) *Consigliera Nazionale Parità*.

Osoitteessa: <https://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/parita-e-pari-opportunita/focus-on/Consigliera-Nazionale-Parita/Pagine/default.aspx> (viitattu 26.3.2020).

Ministero del lavoro e delle Politiche Sociali (2020) *Comitato Nazionale Parità*.

Osoitteessa: <https://www.lavoro.gov.it/temi-e-priorita/parita-e-pari-opportunita/focus-on/Comitato-Nazionale-Parita/Pagine/default.aspx> (viitattu 23.3.2020).

Mäkirinne, Jesse (2016) *Tulkin rooli diplomaattitulkauksessa: Tulkattavien näkökulmia tulkin rooliin*. Helsingin yliopisto. Pro gradu -tutkielma.

O'Brien, Jodi (2009) Introduction. Teoksessa: O'Brien, J. (toim.) *Encyclopedia of Gender and Society*. London: SAGE Publications, xxix–xxxii.

Pöchhacker, Franz (2004) *Introducing Interpreting Studies*. Routledge, London and New York.

Perry, Gary (2009) Gender Discrimination in Employment. Teoksessa: O'Brien, J. (toim.) *Encyclopedia of Gender and Society*. London: SAGE Publications, 350–354.

Ryan, Rachael (2015) *Men in Conference Interpreting: Motivations and the Gender Imbalance. An Exploratory Study*. National University of Ireland, Galway. Opinnäytetyö.

Ryan, Rachael (2015) *Why so few men? Gender imbalance in conference interpreting*.
Osoitteessa: <https://aiic.net/p/7347> (viitattu 13.11.2019).

Samovar, Larry A., Porter, Richard E., MacDaniel, Edwin R. & Sexton Roy, Carolyn (2015) *Intercultural Communication. A Reader*. Boston: Cengage Learning.

Saresvuo Johanna & Ojanen Sirkka-Liisa (1988) *Tulkin käsikirja*. Helsinki: Gaudeamus.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (2020) *Tasa-arvo työelämässä*.
Osoitteessa: <https://stm.fi/tasa-arvo-tyoelamassa> (viitattu 14.2.2019).

SKTL (2013) *Asioimistulkin ammattisäännöstö*.
Osoitteessa: https://www.sktl.fi/@Bin/280271/Asioimistulkin_ammattisäännöstö.pdf (viitattu 1.12.2019).

Tasa-arvovaltuutettu (2015) *Tasa-arvolaki pähkinänkuoressa*.
Osoitteessa: <https://www.tasa-arvo.fi/tasa-arvolaki-pahkinankuoressa>
(viitattu 14.2.2019).

Taylor-Bouladon, Valerie (2000) *Conference Interpreting. Principles and Practice*. Kolmas painos. Rotterdam: Crawford House Publishing.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2019) *Sukupuolten palkkaero*.
Osoitteessa: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/sukupuolten-palkkaero> (viitattu 22.3.2020).

European commission (2017) *The Gender pay gap in Italy*.
Osoitteessa: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/equalpayday_factsheets_2018_country_files_italy_en.pdf
(viitattu 22.3.2020).

European commission (2017) *The Gender pay gap in in Finland*.
Osoitteessa: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/aid_development_cooperation_fundamental_rights/equalpayday_factsheets_2018_country_files_finland_en.pdf
(viitattu 22.3.2020).

Tilastokeskus (2020) *Sukupuolten tasa-arvo*.
Osoitteessa: <https://www.tilastokeskus.fi/tup/tasaarvo/index.html> (viitattu 13.11.2019).

Ziobro-Strzypek, Joanna (2014) Gender-bound Differences in the Application of Self-Correction as a Strategy in Simultaneous Interpreting. Teoksessa: Wierzbicka, M. & Wille, L. (toim.) *In the field of contrastive and applied linguistics*. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. Osoitteessa: https://www.academia.edu/11499447/Gender-bound_Differences_in_the_Application_of_Self-correction_as_a_Strategy_in_Simultaneous_Interpreting (viitattu 13.11.2019).

Viezzi, Maurizio (2013) Simultaneous and Consecutive Interpreting (Non-Conference Settings). Teoksessa: Millan, C. & Barteina, F. (toim.) *The Routledge Handbook of Translation Studies*. Abingdon/New York, Routledge, 377–389.

Liitteet

Liite 1

Haastattelukysymykset:

Sukupuoli

1. Oletko huomannut, että sinua on kohdeltu sukupuolesi takia eri tavalla tulkkaustilanteessa kuin vastakkaista sukupuolta? Mikä on mielestäsi vaikuttanut erilaiseen kohteluun ja millaisessa tilanteessa se on tapahtunut?
2. Onko sinulla kokemusta tilanteista, jolloin sinua ei ole valittu toimeksiantoon sukupuolesi takia? Millaisissa tilanteissa?
3. Oletko koskaan tuntenut itseäsi epämurkavaksi tulkkaustilanteessa sukupuolesi takia? Minkälaisia tilanteet ovat olleet?
4. Koetko sukupuolesi vaikuttaneen tulkkaustoimeksiantojen määrään?
5. Tunnetko, että sukupuolesi vaikuttaa työsi arvostukseen tulkkina?
6. Tulkkaus on naisvaltainen ala. Eri tutkijoiden mukaan naisvaltaiset alat nähdään vähempiarvoisina kuin miesvaltaiset. Onko tämä sinun mielestäsi tosi tulkkauksessa?
7. Onko mielestäsi jommallakummalla sukupuolella etulyöntiasema tässä ammatissa?
8. Missä määrin kulttuuri mielestäsi vaikuttaa tulkkaustilanteessa tulkin sukupuolirooliin?
9. Tuleeko sinulla mieleen joitakin muita tilanteita, joissa koet, että sukupuolellasi on ollut vaikutusta tulkkaukseen tai tulkin rooliin?
10. Mikä voi olla syynä tulkkauksen naisvaltaisuudelle?

Palkkaus ja tasa-arvo

11. Toteutuuko mielestäsi miesten ja naisten välinen tasa-arvo tulkkauksessa? Jos toteutuu, miten? Jos ei, miksi ei toteudu?
12. Oletko kokenut, että palkkauksessa on eroja mies- ja naistulkkien välillä? Jos kyllä, voisiko syynä olla, että ala on naisvaltainen?
13. Miten toivoisit alallasi naisten ja miesten tasa-arvon parantuvan?

Kysymykset italia-suomi-italia -tulkeille

14. Jos olet tehnyt tulkkaustoimeksiantoja italialaiselle yritykselle/tulkkaustoimistolle, onko palkkauksessa enemmän eroavaisuuksia miesten ja naisten välillä Italiassa kuin Suomessa?
15. Ajatteletko, että miesten ja naisten välinen tasa-arvo tulkkauksessa toteutuu paremmin Suomessa kuin Italiassa?
16. Miten sukupuoliroolit mielestäsi eroavat tulkkaustilanteessa Italian ja Suomen välillä?
17. Tunnetko, että Italiassa tai Suomessa toista sukupuolta kohdellaan eriarvoisemmin? Mikä voi olla eriarvoisen kohtelun syynä?

Liite 2

Suostumus haastatteluun osallistumisesta

Pro gradu -tutkielman nimi

Onko tulkin sukupuolella merkitystä konferenssitulkkauksessa?

Tulkkien kokemuksia.

Tutkielman tekijä

Bambi Stassi. Kääntämisen ja tulkkauksen maisteriohjelma. Helsingin yliopisto.

Tutkimuksen kuvaus

Tällä tutkimuksella haluan selvittää vaikuttaako tulkin sukupuoli tulkin kohteluun. Haastattelemalla tulkkeja ja analysoimalla heidän kokemuksiaan, haluan saada laajan kuvan tulkin sukupuolen merkityksestä alalla.

Tutkimustani varten haastattelen neljää eri diplomaatti- ja konferenssitulkkiä. Tulkit ovat niin nais- kuin miestulkkeja Italiasta ja Suomesta. Olen laatinut 21 haastattelukysymystä ja ennen haastattelua lähetän tulkeille suostumuslomakkeen sähköpostitse. Haastattelun aikana huoneessa on vain tutkimuksen tekijä ja tulkki. Kaikki haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan.

Kaikki haastatteluista saatu aineisto käytetään vain kyseiseen tutkimukseen. Haastatteluun osallistuvien konferenssitulkkiä henkilö tiedot pidetään salaisina eikä niitä luovuteta kolmansille osapuolille. Haastattelujen aineisto analysoidaan ja julkaistaan kyseisessä pro gradu - tutkielmassa, minkä jälkeen se hävitetään. Kyseinen pro gradu -tutkielma tehdään Helsingin yliopiston humanistiselle tiedekunnalle.

Suostumus

Minulle on selvitetty tutkimuksen tarkoitus ja toteutustapa. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, henkilötietojani ei luovuteta kolmansille osapuolille, minua koskevaa tietoa käytetään ainoastaan kyseisessä tutkimuksessa ja tiedot hävitetään, kun tutkielma on valmis.

Suostun siihen, että vastaukseni kerätään talteen ja käytetään kyseisessä tutkielmassa.

Voin halutessani keskeyttää haastattelun millä hetkellä hyvänsä kertomatta siihen syytä.

Päiväys

Haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 3

Esitietolomake

1. Ikä: _____ vuotta

2. Sukupuoli _____

3. Koulutus

Peruskoulutus:

Korkeakoulututkinto (pääaine, valmistumisvuosi):

Muu koulutus (kurssit, valmennus jne.)

---

4. Äidinkieli(et) _____

5. Työkielet italian ja suomen lisäksi

---

6. Työkokemus konferenssitulkkina _____ vuotta

Liite 4

Domande d'intervista

Domande sul genere

1. Lei è stato/a trattato/a diversamente al lavoro (interpretazione) rispetto al sesso opposto a causa del suo genere? Quale potrebbe essere stato il motivo per il trattamento diverso e in che situazione è successo?
2. Ha mai avuto un'esperienza di una situazione in cui non è stato/a selezionato/a per un incarico d'interpretazione per il suo genere/sesso?
3. Ha avuto dell'esperienze in cui si è sentito/a disagio durante l'interpretazione a causa del suo genere? Se sì, come sono state queste situazioni?
4. Crede che il suo sesso abbia influito sul numero degli incarichi d'interpretazione?
5. Secondo lei, il ruolo dell'interprete, nella cultura odierna, come influisce nel l'interpretazione?
6. L'interpretazione è un campo professionale dominato dalle donne. Secondo diversi ricercatori, i settori dominati dalle donne sono considerati meno preziosi di quelli dominati dagli uomini. Pensa che quest'ultima affermazione sia vera nell'interpretazione?
7. Ritieni che il suo genere influenzi il valore del lavoro d'interprete?
8. Pensa che uno dei sessi sia avvantaggiato in questa professione?
9. Le viene in mente qualche altra situazione dove il suo genere abbia avuto un impatto sull'interpretazione o sul ruolo dell'interprete?
10. Quale potrebbe essere la ragione del predominio femminile nell'interpretazione?

Il salario e la parità di genere

11. Pensa che nella professione d'interprete esiste la parità di genere tra gli uomini e le donne? Se sì, come? In caso contrario, perché no?
12. Secondo lei esiste differenze di pagamento tra gli interpreti donne e uomini? Se sì, uno dei motivi potrebbe essere che la professione è predominata dalle donne?
13. Come vorrebbe che, nel settore dell'interpretazione, verrebbe migliorata la parità dei generi?

Le domande per gli interpreti delle lingue italiano-finlandese

14. Se ha svolto incarichi d'interpretazione per un'agenzia finlandese in Finlandia, la differenza della retribuzione tra le donne e gli uomini è più alto in Italia che in Finlandia?
15. Pensa che la parità tra gli uomini e le donne, nell'interpretazione, sia meglio raggiunta in Finlandia che in Italia?
16. Secondo lei, come i ruoli di genere differiscono nell'interpretazione tra Italia e Finlandia?
17. Secondo lei l'altro sesso è trattato in modo più ineguale in Italia o in Finlandia? Quale può essere il motivo per il trattamento dell'ineguaglianza?

Liite 5

Il consenso della partecipazione all'intervista

Titolo della tesi di Master

Il genere dell'interprete è significativo nell'interpretazione di conferenza?
Esperienze degli interpreti.

L'autore della tesi

Bambi Stassi. Programma di Master in scienze della traduzione e dell'interpretazione.
Università di Helsinki.

Descrizione dello studio

Con questo studio voglio capire se il sesso dell'interprete influisce sul suo trattamento. Intervistando e analizzando l'esperienza degli interpreti, voglio ottenere un quadro generale dell'importanza del sesso dell'interprete nel campo professionale.

Per la mia ricerca, dovrò intervistare quattro diversi interpreti diplomatici e di conferenza. Gli interpreti sono sia italiani che finlandesi, di sesso maschile e femminile. Ho compilato in totale 17 domande d'intervista e prima che essa venga fatta, il modulo di consenso verrà mandato via e-mail all'intervistato. Durante l'intervista sono presenti solo il ricercatore e l'interprete. Tale vale anche nel caso in cui essa venga fatta tramite una video-chiamata. Tutte le interviste sono registrate e trascritte.

Tutto il materiale dell'intervista verrà utilizzato solo per questo studio. I dati personali degli interpreti di conferenza che parteciperanno a questa ricerca, saranno mantenuti riservati e non saranno divulgati a terze parti. Il materiale dell'intervista viene analizzato e pubblicato nella tesi del Master in questione. La tesi di questo Master sarà fatta per la Facoltà di Lettere e Filosofia dell'Università di Helsinki.

Autorizzazione

Lo scopo e il metodo di realizzazione della ricerca mi sono stati spiegati. Sono consapevole che la partecipazione allo studio è volontaria, le mie informazioni personali non saranno comunicati a terze parti, le informazioni riguardanti vengono utilizzate solo per questo studio e le informazioni verranno distrutte dopo che la ricerca è stata completata.

Autorizzo che le mie risposte verranno raccolte e utilizzate per questo studio.

Posso interrompere l'intervista in qualsiasi momento senza fornire una motivazione, se lo desidero.

Data e la firma dell'intervistato _____

Liite 6

Conoscenze preliminari

1. L'età: _____

2. Il sesso: _____

3. L'istruzione scolastica

Istruzione universitaria (indirizzo principale, l'anno della laurea):

Altri corsi di formazioni e corsi:

---

4. La madrelingua/le madrelingue:

---

5. Le lingue di lavoro oltre l'italiano:

---

6. Gli anni d'esperienza come interprete di conferenza:

Riassunto in italiano

Università di Helsinki

Dipartimento di Studi Umanistici

Corso di Laurea Magistrale in Traduzione e Interpretazione

Bambi Angie Luna Stassi

Tesi di Laurea Magistrale, 47 pagine + allegati 6 pagine + riassunto in italiano 6 pagine

Maggio 2020

1. Introduzione

Il genere influisce su ogni settore della società ed è anche una delle principali categorie della vita sociale umana insieme all'etnia, l'età, la nazionalità e la classe sociale. Il genere svolge un ruolo molto importante e modella gli individui e la società. L'influsso del genere nell'interpretazione è stato poco studiato (Hickey, 2015; P. Gentile 2018; Ryan, 2019), anche se sono stati effettuati studi e ricerche sul reale significato del genere nella società. Nella ricerca della traduzione e dell'interpretazione spesso si contrappongono le opinioni sull'esistenza delle differenze di genere, ma tuttavia esiste un gruppo di ricercatori che sostiene che le differenze di genere non esistono solamente nella traduzione e nell'interpretazione, ma le differenze sono chiare ed evidenti (Ziobro-Strzepek, 2014). Per questo la seguente tesi di laurea tratterà l'argomento dell'importanza del genere dell'interprete e della sua influenza nello svolgimento della professione. Lo scopo di questa tesi di laurea è stato di raccogliere e studiare le esperienze degli interpreti nel momento in cui non sono stati accettati per l'incarico o sono stati trattati diversamente a causa del loro genere. Lo studio è basato sulle situazioni lavorative in cui gli interpreti donne o uomini hanno subito discriminazione a causa del loro genere. L'obiettivo è quello di avere la possibilità di capire come gli interpreti possano avere vantaggi in questa professione sulla base del loro genere o se vengano giudicati al di là del loro livello di preparazione, e se esiste l'uguaglianza di genere nell'interpretazione. In questa tesi si studiano le differenze della cultura e dei ruoli di genere in Italia e in Finlandia. L'intenzione non è quella di studiare l'argomento dal punto di vista di un solo genere ed è per questo che si è deciso di intervistare sia gli interpreti uomini che donne proprio per capire se tra di essi vi è disparità di genere. La ricerca si concentra sull'interpretazione di conferenza e per la ricerca sono stati intervistati quattro interpreti.

Per contestualizzare la domanda di ricerca “Il sesso dell’interprete è significativo nell’interpretazione di conferenza?” con la tesi, è importante cominciare con i concetti di “interpretazione di conferenza” e “ruolo dell’interprete”. Nella prima parte della tesi si racconterà brevemente la storia dell’interpretazione di conferenza, il ruolo e lo status dell’interprete. Nella terza parte si mostrerà la teoria su cui si basa la tesi. Verrà spiegato il termine della femminilizzazione e il suo significato che è avvenuto all’interno della professione dell’interprete. Si parlerà anche di come la parità di genere si realizzi in Finlandia e in Italia, e vedremo anche quali sono le differenze dei compensi tra i paesi.

2. L’interpretazione di conferenza, il ruolo dell’interprete e la storia

L’interpretazione di conferenza si realizza nei convegni, nei seminari e nelle conferenze internazionali e normalmente si usa l’interpretazione simultanea, ma alcune volte anche l’interpretazione consecutiva. Nell’interpretazione di conferenza ci sono due interpreti che lavorano sull’interpretazione dalle lingue B o C, che sono le loro lingue attive o passive, alla lingua A, che invece è la loro madre lingua. Il regime delle lingue viene organizzato basandosi sulle lingue usate durante la conferenza. L’interprete ha dei doveri e delle responsabilità morali nei confronti dei propri colleghi e clienti (A. Gentile, Ozolins & Vasilakakos, 1996), come, ad esempio, la rigorosa osservanza del segreto professionale ed essere in conoscenza dei doveri di lealtà e di correttezza. L’interprete non deve essere una parte visibile nella conversazione, ma deve avere un ruolo piuttosto invisibile. Secondo il codice deontologico degli interpreti di conferenza istituito dall’AIIC, l’interprete deve sempre mantenere la buona reputazione degli interpreti e sviluppare le loro competenze linguistiche.

Si potrebbe dire che l’interpretazione di conferenza moderna è cominciata dopo la Prima Guerra Mondiale, quando fu convocata la Conferenza di Pace di Parigi nel 18 gennaio 1919. I diplomatici della Grande Bretagna esigevano l’adozione dell’inglese come una lingua diplomatica insieme al francese (Baigorri-Jalòn, 2014). L’interpretazione di conferenza si è sviluppata notevolmente a metà del 1900, soprattutto durante i processi di Norimberga, quando si cominciò a utilizzare l’interpretazione simultanea piuttosto che l’interpretazione consecutiva. Gaiba (1998: 133–152) ha profilato 32 interpreti dei processi di Norimberga, di cui solo sei erano donne. Questo dimostra che già al tempo la maggioranza degli interpreti erano uomini. Inizialmente l’interpretazione consecutiva fu utilizzata nelle Nazioni Unite e la

transizione all'interpretazione simultanea fu effettuata solo negli anni '60 e '70. Con questo cambio, molti interpreti uomini si sono spostati nei lavori amministrativi o hanno lasciato del tutto la professione, poiché l'interpretazione simultanea appariva più difficile per loro rispetto all'interpretazione consecutiva (P. Gentile, 2016: 23). Con il cambiamento, più donne entrarono nella professione e così l'interpretazione, prima dominata dagli uomini, diventò dominata dalle donne.

3. Il significato del genere nella società e la disparità salariale

Come avevamo accennato già prima, il genere ha una così forte influenza sulla nostra società che nemmeno ce ne accorgiamo. Jodi O'Brien (2009: xxix) dice che il genere modifica la vita degli individui, le credenze culturali, le abitudini e anche le organizzazioni sociali ed economiche. Sia in Finlandia che in Italia sono state prese misure per migliorare la parità di genere nella società e nella vita lavorativa, tra cui la legge sulla parità di genere in Finlandia entrata in vigore nel 1987. L'obiettivo di questa legge è quello di impedire la discriminazione basata sul genere e di promuovere la parità di genere tra donne e uomini e soprattutto di migliorare la situazione lavorativa delle donne. In Italia non è stata emanata una legge simile, ma l'articolo tre della costituzione, in vigore dal 24 marzo del 1947, dichiara che la donna e l'uomo sono pari dinanzi alla legge, inoltre potremmo dire che la lunga lotta per la parità dei generi è cominciata da quel giorno.

Secondo l'Eurostat in Finlandia la differenza di salario tra i generi è 24,1 % e in Italia 43,7 %, mentre la media di tutti i paesi dell'Unione Europea è 39,6 % (Commissione europea, 2017). La segregazione del mercato del lavoro influisce sulla disparità di guadagno tra le donne e gli uomini, e questo potrebbe anche influire negativamente sull'immagine delle donne nella professione. Conrad e Marshall (2011: 49) dicono che il motivo della bassa retribuzione delle donne nel medesimo lavoro svolto dagli uomini sia avvenuto perché si apprezza meno il loro lavoro. Le donne devono mantenere più equilibrio tra la casa e il lavoro, ed è stato studiato che normalmente le donne scelgono un lavoro a tempo parziale, con gli orari più flessibili, perché spesso sono costrette a interrompere la loro carriera a causa degli obblighi che la maternità o la famiglia comportano. Le donne imprenditrici sperimentano più spesso degli uomini l'incertezza economica. La maggior parte degli interpreti lavorano come freelancer, o meglio, sono imprenditori privati. L'educazione influisce sulla segregazione di genere nel mercato del lavoro (Ryan, 2015; Hickey, 2019). La

segregazione esiste anche nei settori dell'istruzione, cioè tradizionalmente s'incoraggiano i maschi alle discipline scientifico-tecnologiche, come la tecnologia, la matematica e l'ingegneria, e le femmine invece agli studi umanistici e assistenza sanitaria. I settori dominati dalle donne sono spesso meno apprezzati e pagati rispetto ai settori dominati dagli uomini. O'Brien (2009) afferma che le ricerche hanno dimostrato che il lavoro delle donne è sottovalutato, che le donne subiscono disuguaglianze nell'ambito interno lavorativo e che esiste una netta differenza salariale.

4. La femminilizzazione e la segregazione dell'interpretazione

Pöchhacker (2004: 174) parla della femminilizzazione che è avvenuta nell'interpretazione dopo gli anni 70, quando si è passato dall'interpretazione consecutiva a quella simultanea. Originariamente la professione era dominata dagli uomini, però dopo il cambiamento della modalità dell'interpretazione, sono subentrate più donne, diventando dominanti nel settore. Questo cambiamento potrebbe essere uno dei motivi per la presenza maggiore delle donne. Nello studio di Pöchhacker (2004: 174) si afferma che la percezione della posizione dell'interprete nella società si è avvicinata a quella di un infermiere o di un insegnante. Lui continua dicendo che l'alta percentuale di donne nel settore è anche provocato una diminuzione del prestigio della professione, e il ruolo dell'interprete viene visto come un assistente o professione di servizio, invece della sua reale professionalità. Dove in passato gli interpreti hanno goduto di grande rispetto nella loro professione, oggi gli interpreti, soprattutto le interpreti donne, percepiscono che la loro stima è diminuita, forse proprio a causa di questo forte pregiudizio.

5. Gli studi di Ryan, Hickey e Gentile

Nelle loro tesi di laurea, Rachael Ryan (2015) e Sarah Hickey (2018) hanno studiato il motivo dello squilibrio della professione e le ragioni per cui un uomo o una donna vorrebbe diventare un interprete. La ricerca di Ryan (2015) si concentra sulle risposte degli uomini, e quella di Hickey (2018) invece sulle risposte delle donne. I risultati di queste ricerche sono molto simili. Sia gli uomini che le donne pensano che gli stereotipi legati al genere hanno un ruolo importante nella segregazione dell'interpretazione. Le motivazioni degli uomini per praticare la professione sono la natura competitiva e la piacevolezza della professione, la ricompensa e la flessibilità del mestiere. Nella ricerca di Hickey dalle risposte delle donne

risulta che la loro maggior motivazione per diventare un'interprete sia quella di poter realizzare la loro passione, ossia le lingue straniere, in maniera concreta. Molte di loro vorrebbero sfidare le nozioni stereotipate secondo cui l'unica opzione di carriera per una persona con la laurea in lingue sarebbe quella dell'insegnante. Un altro fattore motivante è la ricerca di nuovi stimoli professionali e la crescita per lo sviluppo personale.

La ricercatrice Paola Gentile nel suo trattato *Through women's eyes. Conference interpreter's self-perceived status in a gendered perspective* (2018) studia, dal punto di vista delle donne, il loro status nella professione e l'impatto della femminilizzazione sull'autostima. Il risultato dello studio è stato che le donne hanno la tendenza a sentirsi meno valorizzate e sono più pessimiste degli uomini per quanto riguarda il futuro della professione, e di certo non consiglierebbero questa professione ai propri figli. Gli uomini, per contro, vedono il loro status in maniera più positiva delle donne e percentualmente un numero più elevato di uomini (32,14 %) riteneva che la società vedesse gli interpreti con la stessa importanza professionale alla pari di un avvocato, di un medico o di un docente universitario, mentre solo il 19,87 % delle donne pensava lo stesso. Oltre 60 % delle donne ritiene che la società vede gli interpreti alla pari di un insegnante, un assistente sociale o un infermiere, quindi le donne percepiscono il loro status inferiore agli uomini e questo si lega fortemente alla teoria secondo cui i campi dominati dalle donne sono considerati inferiori a quelli dominati dagli uomini (avvocati, medici e professori). Secondo i risultati di P. Gentile, le interpreti sentono di non essere trattate allo stesso modo degli uomini e sono viste come "seconda classe". L'età, l'istruzione scolastica e il background sociale influenzano la percezione delle persone del proprio status all'interno della società.

6. Metodo di ricerca, l'analisi e i risultati della ricerca

Per la presente ricerca si è scelto di utilizzare come strumento di indagine l'intervista tematica quantitativa e sono stati intervistati donne e uomini, tra cui una donna finlandese, una donna italiana e due uomini italiani. Gli interpreti intervistati hanno lavorato nel settore per diversi anni e uno di loro è anche un docente universitario dell'interpretazione e una interpreta regolarmente nell'Unione Europea. Le domande dell'intervista erano 17, ed erano divise in tre categorie. Le domande delle prime due categorie erano indicate a tutti gli intervistati, e invece la terza categoria era indicata solo agli interpreti di italiano-finlandese-italiano. I dati della ricerca sono le risposte degli interpreti intervistati, i quali sono stati

registrati e dopo trascritti. Nell'analisi i capitoli sono suddivisi a base alle domande dell'intervista.

L'ipotesi dello studio è che il genere influisce sull'interpretazione e sul trattamento dell'interprete, però si è scoperto che il genere dell'interprete è irrilevante nell'interpretazione di conferenza, soprattutto quando si usa l'interpretazione simultanea, perché durante la conferenza l'interprete è invisibile. Invece il genere può avere un ruolo significativo nel caso in cui l'interprete è esposto, come, ad esempio, in ospedale o nell'interpretazione di trattativa. Solamente una degli intervistati aveva avuto un'esperienza in cui è stata discriminata per il suo genere durante un'interpretazione di trattativa. Le persone da interpretare erano dell'Arabia Saudita e avevano richiesto un interprete uomo perché non parlano con le donne.

Questa ricerca dimostra che il genere dell'interprete non influisce sulla retribuzione, sul reclutamento o sull'apprezzamento dell'interprete. L'unico motivo per le disparità di guadagno può essere basato sull'esperienza e l'età dell'interprete. Più rara è la lingua, più l'interprete può chiedere per la ricompensa. Il genere dell'interprete può influire sulla scelta nei casi in cui si interpreta in televisione o in ospedale. Questa ricerca mostra anche che le donne sono avvantaggiate in questo mestiere perché la professione è femminilizzata. Le donne potrebbero sentire più pressione e devono farsi valere di più degli uomini per essere ascoltate e prese sul serio. Ogni intervistato dichiara che tra la cosiddetta "gente comune" la professionalità dell'interprete non viene presa sul serio e comunemente si pensa che chiunque sappia parlare le lingue possa lavorare come interprete.

Da questa ricerca sono emerse le prospettive più recenti sugli interpreti italiano-finlandese-italiano. In Italia e in Finlandia la figura dell'interprete è vista molto diversamente. In Italia l'interprete viene considerata come una hostess o una show girl, oppure come una segretaria. Una delle intervistate afferma che a volte quando i clienti reclutano un interprete, scrivono nella richiesta "richiediamo una bella presenza" o "abbiamo bisogno di una stewardess/interprete". Le risposte di questa categoria confermano l'ipotesi che le differenze di genere sono molto più marcate in Italia che in Finlandia. Comunque, ciascuno degli interpreti che ha partecipato all'intervista sente che nella professione dell'interpretazione esiste la parità di genere, ma se ci fossero più uomini come interpreti, si potrebbe migliorare la parità in questa professione, e in questo modo l'ambiente potrebbe essere più sereno.